

**İstanbul
Hanlarında
Ticaretin
Eski Aktörleri**

Karaköy'ün Yeni Yüzü

**İstanbul
Vefasız,
Vefa
Çaresiz!**

Muhtelif

Gazetecilik Türleri Dersi Uygulamasıdır.

MEDİPOL UNV İLETİŞİM FAKÜLTESİ | Haziran 2019 / Sayı: 2
İstanbul Özel Sayısı

**Yüzyıllık
Düşüncenin
Mirası:**

**Galata
Mevlevihanesi**

Unutma İstanbul Senin...

Geçtiğimiz yıl büyük bir hevesle ilk adımını atarak hayata geçirdiğimiz *Muhtelif*'in bu yıl ikinci sayısı ile sizlerle birlikteyiz. Gazetecilik Bölümü 2. Sınıf öğrencilerinin 'Gazetecilik Türleri' dersi kapsamında çeşitli araştırma haberlerini bir araya getirerek siz değerli okuyuculara sunduğu *Muhtelif* bu yıl özel olarak 'İstanbul Özel Sayısı' olarak yayımlanıyor.

Bu yılın İstanbul'un yılı olacağı daha başından belliydi. 31 Mart 2019'da gerçekleşen yerel seçimler ve sonrasında yaşanan süreç ülke gündemini uzun süre meşgul etti. Seçimlerin yenileneceği bilgisi Yüksek Seçim Kurulu (YSK) tarafından açıklandıktan sonra tekrar gündeme gelen 23 Haziran İstanbul Yerel Seçimleri, sadece İstanbulluların değil tüm Türkiye'nin büyük bir ilgiyle takip ettiği başlıca konu oldu.

Hal böyle iken bizler de İstanbul'u gündemimize aldık. 2018-2019 Akademik Yılı Güz Dönemi'nde 'Yeni Medya ve Siyasal İletişim' dersi kapsamında bir proje geliştirme düşüncesi ile yola çıktık. Madem gündem İstanbul'du, bizde İstanbul'un yerel sorunlarını bir haber sitesi kurarak burada yayınlamak ve bu sorunları yetkililere ulaştıralım istedik. 2018 yılının Kasım ayında hayata geçirdiğimiz 'Çözüm İstanbul' adlı internet haber sitemiz her gün biraz daha büyüdü ve genişledi. Sadece sorunları değil, İstanbul'a ait olan herşeyi konu edindik sitemizde. Bu kadim şehrin tüm güzelliklerini hatırlayarak ve hatırlatarak yol almayı amaç edindik. Hem sorunları yetkililere ulaştırıp çözüme kavuşturma, hem de ülkemizde gitgide yok olmaya başlayan yerel gazeteciliğe destek verme düşüncesiyle hareket eden 13 kişilik Çözüm İstanbul ekibi, yaptıkları bu çalışmayla

TRT Geleceğin İletişimcileri Yarışması'nda ödül almaya hak kazandı.

Tüm bu gelişmelerle geçirdiğimiz bir yılın ardından sıra *Muhtelif*'e geldi. İstanbul o kadar büyüktü, o kadar çok hikâye biriktirmişti ki doyamadık anlatmaya. Devam ettik... Ve *Muhtelif*'in bu sayısını İstanbul'a ayırdık. Tamamında İstanbul ile ilgili haberlerin yer aldığı bu sayımız, birçok röportaj, inceleme ve araştırma içeriyor. Vefa'dan Galata'ya, Botter Apartman'ından Moda İskeleye'ne, Karaköy'den Zincirli Han'a kadar uzanan hikâyeler, mekânlar ve insanlar *Muhtelif*'in bu sayısında yerini buldu.

Aslında tüm bu çalışmaların temelinde, İstanbul sevdası yatıyordu. Yüzyıllar boyunca

tüm güzelliğiye dünyayı kendine hayran bırakan bu kıymetli şehirde yaşamak büyük bir ayrıcalıktı. Bizlerde bu ayrıcalığın bilinciyle hareket ederek herkesin buraya karşı sorumlu olduğunun altını çizmek istedik. İstanbul'a hakettiği kıymetin verileceği umuduyla payımıza düşeni yaptık ve sorumluluğumuzu yerine getirmenin huzuruyla bu yılımızı sonlandırıyoruz.

Ve yine diyoruz ki;
#UnutmaİstanbulSenin

Doç.Dr.Berrin Kalsın

MUHTELİF GAZETESİ

**İmtiyaz Sahibi
Ali Büyükaslan**

**Genel Yayın Yönetmeni
Berrin Kalsın**

**Editör
Ahmet Serkan Okay**

Katkı Verenler

Abdulkadir Korkmaz	Cem İrin
Berat İhsan Kavuş	Fevzi Furkan Demir
Betül Aşkın	Nisanur Gürle
Burak Akdoğan	Seda Yücel
Burak Ermurat	Yunus Çetin
Büşra Kaya	Zehra Rümeysa Aygör
Büşra Nur Pişkin	Zeliha Eken
	Zeynep Akay

Gazetecilik Türleri dersi kapsamında Doç. Dr. Berrin Kalsın danışmanlığında dönemlik olarak yayımlanır.

İstanbul Vefasız, Vefa Çaresiz!

Büşra Nur Pişkin
(Gazetecilik Bölümü 2. Sınıf Öğrencisi)

Adını Şeyh Vefa Külliyesi'nden alan semt, bulunduğu konum itibarı ile din adamları, bilim adamları ve öğrencilerin yoğunlaştığı bir merkez halini almıştır. Vefa semti geçmişten günümüze pek çok değişime uğramıştır. Diğer tüm semtlerde olduğu gibi bu semtin de gezilip görülebilecek pek çok tarihi mekanı bulunmaktadır.

Büyük Türk şairi Yahya Kemal'in "Sade bir semtini sevmek bile bir ömre bedel" diye tanımladığı İstanbul, sırlarla ve efsanelerle dolu tarihi bir şehirdir. Her adımınızda sizi farklı medeniyetlere ait mimari yapılar karşılar. Ayasofya'nın büyüğü atmosferi, Kız Kulesi'nin gizemi, Yerebatan Sarnıcı'nın esrarı ve daha bir çok hikâye... Sultanahmet Camii'nin zarıflığı, Kapalı Çarşı'nın coşkun karmaşası, Eyüp Sultan'ın derinden gelen huzuru ve Topkapı Sarayı'nın mütevazılığı ise Osmanlı'nın bizlere bıraktığı ayrı bir dünya gibi.

İstanbul'un 3. tepesi Beyazıt'taki Vefa semti, Fatih İlçesi'nde bulunuyor. Adını Şeyh Vefa'nın külliyesinden alan bu semt konum olarak Aksaray ile Unkapanı arasındaki Atatürk Bulvarı'nın doğusunda kalıyor. Saraçhanebaşı'nda su kemerinin kuzeyinde yer alan Şehir Tiyatroları Reşat Nuri Salonu ile Hıfzıssıhha Enstitüsü binasının bulunduğu bölge, kemerlere paralel giden Cemal Yener Tasyalı Caddesi ile Şebsefa Kadın Camii'nden gelen Katip Çelebi Caddesi ve Süleymaniye'den gelen Vefa Caddesi'nin kesiştiği küçük alan Vefa semtinin merkezi konumunu oluşturuyor.

Kentin Osmanlı'lara geçmesinden sonra (1453) 2. Mehmed (Fatih) Bizans'ın saraylar bölgesine yerleşmiştir. 2. Mehmed kendi külliyesini 4. tepe üzerine yaptırırken, oğlu 2. Beyazid daha sonra kendi adı ile anılacak 3. tepayı seçecektir. Onun torunu 1. Süleyman (Kanuni) ise Süleymaniye Külliyesi'ni dedesininin kuzeyinde inşaa ettirir. Öte yandan, yine 2. Mehmed'in döneminden

başlayarak saraçlar, demirciler, bakırcılar, bökçiler vb. gibi esnaf grupları da aynı tepe çevresinde yoğunlaşmaya başlamışlardır.

Günümüzde ise bu esnafların bir kısmı dede mesleğini Kapalı Çarşı'da Cebeci Han'da devam ettirmektedir. Bu gelişmeler ise Vefa semtinin de oluşumunu belirler. Nitekim 2. Mehmed ve 2. Beyazid döneminin ulemasından Şeyh Vefa adına burada bir külliye yaptırılır ve şeyhin lakabı, zamanla semtin adı olarak yerleşir.

Vefa tüm Osmanlı Dönemi boyunca önemini korumuştur. Yalnızca varlıkların veya soyluların oturdukları bir semt olarak kalmamış bölgede bulunmakta olan cami, medrese ve tekkeler nedeniyle din adamlarının, bilim adamlarının ve öğrencilerin yoğunlaştığı bir bölge olur. Beyazıt, Vezneciler, Şehzadebaşı yöresine yakınlığı sayesinde kültürlü kişilerin de oturduğu bir semt halini alır. Semtin bu hali 19. yy'ın sonlarına ve 20. yy'ın başlarına dek sürmüştür.

Kentsel dönüşüm sürecinde "Vefa"

Vefa, geçmişten günümüze birçok kentsel değişime uğramıştır. Bu değişimlerin bir kısmı yapıları korumak amaçlı iken bir kısmı ise eski yapıların yerine yine nostajik fakat yeni yapılar inşa etmek amaçlıdır.

1918'deki Büyük Fatih Yangını ile birlikte Vefa da kül olur ve sonra semtin bilinen tüm özellikleri kaybolur. Bölge ucuz yapılarla, mimarsız, mühendisiz yapılmış taş ya da tuğladan konutlarla dolmaya başlar. 1930'lu, 1940'lı ve 1950'li yıllarda Laleli, Fatih, Beyazıt, Aksaray gibi semtlerin arka mahallelerinin geçirdiği evrimi, Vefa da geçirir. Bu olumsuz değişimler, bakımsızlaşma ile paralel olarak, diğer arka semtlerin yoksullaşması ile Vefa'ya da içine dahil eder.

Vefa'da özellikle arka mahallelerde bakımsızlık ve ilgisizlik göze çarpıyor. Bu durumu keşfetmek için Vefa'da ufak bir gezi yaparsanız mutlaka denk geleceksiniz. Öyle ki

yalnızca sosyal medyada paylaşılmak üzere çekilen Vefa fotoğraflarının dışında buradaki türbeleri gezmek veya eski kütüphanelere uğramak istediğinizde mutlaka bölgedeki bakımsızlık ile karşı karşıya kalıyorsunuz. Semte adını vermiş olan değerli zat Şeyh Vefa'nın türbesini ziyarete gittiğiniz zaman, misal türbenin arkasında bulunmakta olan eski kabristanda belki sokak hayvanları için yapılmış, ama estetik açısından hiç iyi durmayan karton yığınları görüyorsunuz. Ve aynı kabristanın içerisinde belki de eski bir kaç mezarın üzerine klima sistemi kurulmuş. Bu gibi daha birçok örneklerle karşılaşmak mümkün. En üzücü olanı ise eski Sarı Beyazıt Efendi türbesinin bir harabeye dönüşmüş olması ve madde bağımlısı bir grup tarafından konaklama yeri olarak kullanılması.

Vefa Kilise Camii'nin çevresinde bulunan harabe evler, yine evsiz insanlara ev sahipliği yapmakta. Benzer durum Süleymaniye Külliyesi'nin Vefa semtinin arka mahallesine bakan cephesi için de geçerli. "Nasıl olur?" sorusunun cevabı bizde de bulunmuyor. Fakat Atıf Efendi Kütüphanesi güvenlik görevlisi Hasan Bey ile yapmış olduğumuz konuşma ile edindiğimiz bilgiler doğrultusunda Süleymaniye Külliyesi'nin üst tarafını Kültür Bakanlığı kullanıyor. Alt tarafını ise Vakıflar Müdürlüğü kullanıyor. Sorun şu ki Kültür Bakanlığı külliye restore ederken yalnızca üst tarafını restore ediyor ve alt tarafı ise şuan o bölgede kağıt toplayanların konaklama yeri haline geliyor. Bu gibi sıkıntılardan ötürü halk her ne kadar belediyeye müracaat etse de bir değişimin olmadığından ve ilgisizlikten ötürü şikâyetler devam ediyor.

Bu bilgileri mahallede yapmış olduğumuz kısa sohbetler ve araştırmalarımızdan elde ettiğimiz veriler sonucunda sizlere aktarıyoruz. Bölgede yaşayan halkın isteği ise kentsel bir dönüşüm olması ve nezh insanların buralara yerleşmeleridir.

Vefa'nın da çoğu semt gibi gezilecek görülecek pek çok tarihi mekanı bulunmaktadır. Bunlardan bazıları, Vefa Bozacısı, Tarihi Vefa Leblebiciisi, Vefa Lisesi, Vefa Spor Kulübü, Vefa Stadyumu'dur. Tabi bu bilinenler haricinde de pek çok yer bulunmaktadır; Vefa Kilise Camii, Vefa Vakıf Hanı, Şehit Ali Paşa Kütüphanesi, Kovacılar Mescidi, Şeyh Vefa Türbesi, Atıf Efendi Kütüphanesi gibi gizli kalmış mekanlar... Tek tek saymış olduğumuz bu tarihi mekanlar,

ayrı ayrı hikayeleri ile bizlere geçmiş hatırlatmaktadır. Türkiye'nin en iyi boza imalat firması Vefa Bozacısı'nın arkasında yatan hikayesi güçlü ve istikrarlı bir esnaf olma örneğini teşkil etmektedir. Vefa bozacısının tek bir şubesinin olmasının nedeni ise kaliteyi korumaktır. Günümüzde, Vefa Bozası hayli zamandır kurumsallaşmış bir işletmenin ünlü mamulü olarak İstanbul'un kış aylarının sembollerinden birisi haline gelmiştir. Tarihi Vefa Leblebiciisi'nin hikayesi ise çok manidar. Dükkan sahibi Recep Bey'in bizlerle paylaşmış olduğu hikayeye göre İstanbul'un eski kabadayılarının boza içerlerken bozanın bıyıklarına bulaşmasını önlemek için bozanın yanı sıra leblebinin de önemi artmıştır.

Civarda ki başka kilise camilerden ayırt edilmek için bulunduğu semtin adıyla anılmakta olan, Vefa Kilise Camii'nin sanat bakımından Türk döneminde adını çok fazla duyuramamıştır. Yalnız, sağ tarafında yükselen minaresi, gövdesinin dikey çubuklar şeklinde yapılmış olması bakımından Orta Asya'dan beri gelen eski bir Türk minaresi geleneğini yansıtır. Bu bakımdan İstanbul'da tek örnektir.

Bugün de eğitime devam eden Vefa Lisesi

1872'de Dersaadet İdadi-i Mülkiye-i Şâhânesi adıyla eğitime başladı. Okul kısa zamanda gelişti ve Divanyolu'ndaki Sultan Mahmud Türbesi yanındaki binaya geçti. 1881'de bugün de eğitim yapılan Vefa'daki Mütercim Rüşdü Paşa Konağı'na taşındı ve Vefa İdadisi adını aldı. 1910 yangınında bina, evsiz kalan ailelere verildiğinden okul, Vezneciler'de ki Saffet Paşa Konağı'na geçmek zorunda kaldı. Bu yıllarda adı Vefa Sultanisi'ne çevrildi. Balkan Savaşı sırasında da okul binası hastane olarak kullanıldı. Okul yine birkaç kez daha taşındıktan sonra 1917'de kendi binasına döndü. Bugün ise ana bina olarak kullanılan yapı, 1971'de hizmete girmiştir.

Vefa Spor Kulübü 1908'de 2. Meşrutiyet'in ilanından hemen sonra Vefa İdman Yurdu adıyla kuruldu. Yeşil-beyaz renkleri seçen kulüp, Süleymaniye Camii karşısındaki ahşap bir evde faaliyete geçti. Türkiye 1. liginin de gözde ekipleri arasında yer alan Vefa Spor Kulübü daha sonra parasal imkansızlıklar nedeniyle eski gücünü yitirdi.

Vefa Spor Kulübü'nden Sami Akçıköney, Hayri Ragıp Candemir, Hüsamettin Böke, Galip Haktanır, Bülent Varol, İsmet Yamanoğlu, Garbis İstanbullu, Nejat Sor, Hilmi Kiremitçi gibi ünlü futbolcular yetişmiştir.

Bir İstanbul Klasığıdır 'İnci Profiterol'

Muhabir: Berat Kavuş
(Gazetecilik Bölümü 2. Sınıf Öğrencisi)

İnci Pastanesi... Gerek Beyoğlu halkının gerekse İstanbulluların gönlünde taht kurmuş, eşsiz lezzetlerin birleştiği tek nokta. Profiterolüyle bütün İstanbulluların gözdesi.

1940'lı yıllarda Luka Zigoris Galatasaray Lisesi karşısında bir atölye kiralar ve "profiterol" adlı verdiği kendi usulüne göre yaptığı pastayı satmaya başlar. Bu değişik pasta çok tutar ve Zigoris işini büyüterek İstiklal Caddesi üzerindeki bir dükkânı kiralar. İşte böylece İnci Pastanesi'nin ve bu özel profiterölün hikâyesi başlar. İstiklal Caddesi'nde yaklaşık

80 yıllık bir geçmişi olan İnci Pastanesi'nin sahibi emektarı Zigoris 1960 yılında vefat eder. Zigoris vefat edince, işleri çalışanı olan Musa Ateş devralır. 2012 yılında İstiklal Caddesi'ndeki dükkânından mecburi bir şekilde çıkarılan Ateş, dükkânı Mis sokağa 18 numaraya taşır.

Sadeliğiyle dikkat çekiyor

İnci Pastanesi'nin eski yeri şu an Grandpera, eski adıyla Cercle D'orient olarak bildiğimiz İstiklal Caddesi'nde bir alışveriş merkezi. İnci Pastanesi eski yerinden taşınmış olsa bile lezzet hala aynı. En yeni çalışanı 25 yıllık olan pastane, gayet mütevazı bir ambiyansa sahip. İçeri girdiğinizde size tarihi hatırlatan

ahşap dokular ve sandalaya yerine kullanılmış iskembeler selamlıyor. Bu kadar geçmişi olan bir pastanenin tavanında antika bir avizesi bile yok. Soğutma dolapları da dâhil ahşap kalıba sokulmuş ve bu şekilde bir bütün elde edilmiş. Self servis dediğimiz servis şeklini kullanıyorlar.

İnci Pastanesi aynı zamanda bu topraklarda profiterölü ilk yapan işletme olarak da biliniyor. Sadece profiterol değil çeşitli tuzlu kurabiyeleri, çikolataları paskalya çörekleri, meyveleri ve tartaletleri de ayrı bir lezzete sahip. Misafirlerin memnuniyeti üst seviyede tutuluyor. Samimi ve güleryüzlü çalışanlara sahip olan pastanenin tek ricası bu kültüre sahip çıkılması yönünde. Eski yerine dönmeyi isteyen çalışanlar herkesi yolu Beyoğlu'na düşüğünde İnci Pastanesi'ne profiterol yemeye mutlaka bekliyor. Halkın da temennisi böyle bir değeri tekrar eski yerinde görmek.

Osmanlı'dan Kalan Bir Hazine: Sahaflar Çarşısı

Muhabir: Betül Aşkın
(Gazetecilik Bölümü 2. Sınıf Öğrencisi)

Her dükkânının ayrı bir hikâyesi olan, içerisi tarih kokan, yüzyıllardır hem ekmek hem ilim kapısı haline gelmiş Beyazıt Sahaflar Çarşısı'na gittik. Çarşının tarihini araştırırken, aynı zamanda esnaflarla kitaplar ve insanlar hakkında çok keyifli bir sohbet gerçekleştirdik. İşte tam 560 yıllık çarşının hikâyesi...

Beyazıt Cami'nin sol tarafındaki taşlık arazi ile Kapalı Çarşı'ya açılan Sedefçiler Kapısı arasındaki bölge, Sahaflar Çarşısı'nın çerçevesini çizmektedir. İmparator Teodosyus devrinde M.S. 393 yılında inşa edilen Beyazıt, Bizans döneminde şehrin en büyük meydanıydı. Bunun yanı sıra, Osmanlı döneminde yine Beyazıt, tarihi yarımadanın en önemli ulaşım merkezlerinden birisiydi. Gerek ticaret, gerek ulaşım, gerekse de eğitim alanında şehrin bir çok gereksinimini karşılayan bu semt, okuyan gözler, yazan eller, çalışan öğrenciler içinde Sahaflar Çarşısı'na sahip olması sebebiyle vazgeçilmez bir konuma gelmişti. İşte tam da bu yüzden, 15.yy'dan günümüze kadar uzanan 560 yıllık tarihe sahip Sahaflar Çarşısı'ndan kim bilir kaç alim, kaç zalim geçti...

Hala eski zamanlarındaki gibi...

Önceleri medrese öğrencilerinin ve şehre gelen herkesin 2. el kitap alım-satım yapabileceği, el yazması ve tarihi kitapların bulunduğu, Evliya Çelebi'nin Seyehatname'sinde bahsedildiği üzere 50 dükkân ve 300 çalışanın olduğu, İstanbul'un en uğrak çarşısıydı. Ahmet Hamdi Tanpınar gibi birçok edebiyatçının ve yazarın eserlerinde yer verdiği, Osmanlı Dönemi'nde Avrupa'dan elçilerin gelip yazma eserleri alarak, kendi ülkelerine götürdüğü ve esnafının yardımseverliği ünlenmiş olan Sahaflar Çarşısı, o dönemde her esnafın mensup olduğu gibi bir loncaya sahipti ve kurallara sıkı sıkıya bağlı kalarak kendi aralarındaki iş bölümlerine saygı gösterirlerdi. Mürekkepçi, kalemci, kağıtçı, divitçi, mücellit, müzehhip esnafıyla hattatlar da sanatlarını sahaflara yakın yerlerde icra ederlerdi. Sahaflar çarşısının ayrıca kitap tellalları ve kâhyaları vardı. Tellallar kitap artırma işlerini düzene koyarlar, kâhyalar

ise esnaf ahlakına ait kuralların uygulanmasını sağlardı. Müellif hattıyla yazılmış eserler, bir yazarın bütün eserleri, aile mirası olarak kalan kütüphaneler Sahaflar Çarşısı'nda yapılan büyük arttırmalarla satılırdı.

Aradan 560 yıl geçti. Sahaflar çarşısı her ne kadar değişse dahi, kültürel özelliklerinin birçoğunu korumaya devam ediyor. Çarşıda el emeği sanatsal ürünler ve kutsal kitaplar mevcut. Bulunması zor olan, artık basılmayan, eski veya yeni her türlü edebiyat kitaplarını ve el yazması kitapları bulabilmek mümkün. Tıpkı eskiden olduğu gibi öğrenci dostu fiyatlarıyla ve esnafının sıcaklığıyla İstanbulluların vazgeçilmezi, turistlerin de uğrak noktası. Tarih kokan bu çarşıda bir gezintiye çıktık, onun yüzlerce yıllık geçmişini araştırdık, sorduk soruşturduk. 15. Yüzyıldan bu yana birçok badireyi atlatarak ayakta kalabilen ve en son 1950'de çıkan yangından sonra belediyenin onarımıyla günümüzdeki haline kavuşturulan Sahaflar Çarşısı'nda bugün, 17'si çift katlı olmak üzere toplamda 23 dükkân bulunmaktadır. Çarşıda gezerken orada en eski yazma kitapların bulunduğu bir dükkâna girdik, 90 seneden fazladır dükkânına sahip çıkan Hasan amca, yerini oğlu Mehmet Bey'e devretmiş, Mehmet Bey ise baba yadigarı mesleği tam 37 senedir devam ettiriyor.

Dükkân numarası 12, içerisi muazzam bir kitap kokusuyla harmanlanmış, yüzlerce yazma eser mevcut, duvarda Hasan amcanın bir gençlik fotoğrafı yamuk bir şekilde bize bakıyor ve 50 senedir o fotofraf orada asılı. Gerçek bir sahaf dükkânı, 560 yıllık çarşının ilk haline benzeyen tek dükkân belki de. Konuşulması lazım dedik bunların dedik ve sorduk 37 senedir sahafçılık yapan Mehmet Bey'e...

Tam 37 sene Mehmet Bey, dile kolay bir ömür demek bu. O yüzden de başta bunu soralım; neden sahaflar?

Öncelikle şunu söyleyeyim, bu benim tercihim değil, kaderim. Baba mesleğim, baba yadigarım. Sahafların en eski yazma eserlerinin bulunduğu dükkân olduğundan değeri paha biçilemez, artık bize geçti meslek, kabullendim. Bu meslekten kaçabilirdim ki denedim. Olmadı ama, yine döndüm dolaştım kendimi burada buldum. Sonra anladım ki dünyada yapılabilecek en güzel meslek kesinlikle bu.

37 senede sizin şahit olduğunuz kadarıyla sahaflarda neler değişti?

Neler değişmedi ki? Her şey. Sahaflar değişti, müşteriler değişti, kitaplar değişti,

ti, bir kere insanlar değişti. Ben bu mesleğe başladığımda kitaplar hakkındaki çoğu şeyi müşterilerimden öğrenirdim. Öyle dolu, öyle bilgiliydiler ki insan hayret ederdi. Şimdi öyle mi? 'Bana bir kitap öner, hayatım değişsin usta!' diyen insanlarla muhattap oluyorum.

Peki onlara önerdiğiniz bir kitap oluyor mu? Önermiyorum. Onların hiçbir şeye ihtiyacı yok. Bir kitapla hayat değişseydi, herkes o kitapla hayatını değiştirirdi. Onlarca kitap okuyacaksınız ve onlarca kitabın size verdiğiyle kendinizi değiştireceksiniz. Bir kitapla hayat değişmez. Bir şey daha eklemek istiyorum, her kitap da okunmaz. Bazı kitaplar yalnızca sevilir, bazı kitaplar sadece koklanır. Bazı kitapların bir tek resimlerine bakılır, bazıları ise yalnızca bir paragrafı için alınır... Kitap böyle bir şeydir. O duygusal bir bağdır. Tıpkı bir sevgilidir o, bu yüzden hangi kitabı okuyacağını iyi seçmeli insan...

Son bir şey daha soralım. Sahaflık nedir sizce ve artık nereye gidiyor?

Öncelikle sahaf dediğiniz zaman bir kültür olayından bahsediyoruz. Sizin ustalarınız var, ustalarınızın da ustaları var ve onlara bilgilerinden ve görgülerinden dolayı saygı saygı duyuyorsunuz. Bu insanlar üniversite hocaları kadar bilgili, kitabiyat bilgileri yüksek, dünya görüşleri gelişmiş insanlar. Küçümsemek için söylemiyorum tabii ama her meslekle bir tutamayız sahafılığı, ustalık başka, çok başka bir boyut. Bu bir fikir adamlığı bir kere. Eskiden bu insanların arasında yazarlar, felsefeciler şairler vardı. Şimdi kalmadı tabi, dünya değişti, insanlar değişti dolayısıyla ihtiyaçlar değişti. İnsanlar kitap okuma ya da okullarda ki bilgi edinme, araştırma işlerini daha farklı mecralarda halledabiliyorlar. Bence bu ihtiyaçların değişmesiyle birlikte bir dönem çok düşüş yaşayacak sahaflık, fakat sonra tekrardan anlaşılacak değeri ve unutulmasına izin verilmeyecek. Fakat bu, kültürel bir hazine olduğu için mi olacak yoksa tozlu raflardan bir kitap alıp okumak, araştırmak için mi, orasını bilemeyiz. İnşallah bu kültür hiç unutulmaz ve değeri insanlar tarafından anlaşılacak yaşatılmaya devam eder.

Mehmet Bey'in de dediği gibi; bu bir kültür. Hatta belki de en çok sahip çıkmamız gereken, en unutulmaması gereken şey; okumak, araştırmak ve hatta yalnızca bir kitabı koklamak. En çok gurur duyulması gereken şeydir belki de, bir kitapçının 'sahaf' olabilmesi ve usta denmesi.

1458'den bu yana burası mürekkep ve kâğıt kokuyor. Tam 560 yıldır burada ustalar yetişiyor. Bizler de temenni ederiz ki bu koku hiç geçmesin, bu kültür hiç unutulmasın.

Boğaza Tanıklık Eden İstanbul İskeleleri

Muhabir: Büşra Kaya
(Gazetecilik Bölümü 2. Sınıf Öğrencisi)

İstanbul'un güzelliğine güzellik katan iskeleleri vardır. Avrupa yakası ve Anadolu yakası arasında mekik dokuyan vapurların yolcularına kavuştuğu bu iskeleler İstanbul boğazının en ünlü tanıklarından sayılıyor.

İstanbul'un simgelerinden biri olan vapurları ve o simgelere mola mekânı olan iskeleleri bize İstanbul'u hatırlatan önemli yapılar arasında gelir. Geçmişten günümüze binlerce olaya tanıklık eden iskeleler, İstanbulluların hayatında önemli bir yer ediniyor. İstanbul'da birçok yerde bulunan bu tarihi mekânlar, hayatın rutin koşuşturması içinde olan çoğu insanın rahat bir nefes almasına da vesile oluyor. Özellikle Kadıköy, Moda ve Kabataş iskeleleri merkezi konumda olmaları açısından çokça tercih edilir. Hatta imarından günümüze kadar yaşadığı değişimlerle Kabataş İskelesi, daha çok dikkat çeker. Her gün binlerce insanı konuk eden Kadıköy, Moda ve Kabataş, misafirlerine hoş bir sâdâ saf bir nefes gibidir...

İstanbulluların buluşma noktası: Kadıköy İskelesi

Kadıköy İskelesi'nin yapılış tarihiyle ilgili iki ayrı bilgi verilir. Binanın son onarımında ortaya çıkarılan mermer levhanın üzerinde, eski harflerle "1926" tarihi okunurken, bazı

kaynaklar 1915 yılını işaret eder. İskelede alt ve üst kat olmak üzere iki bölüm bulunuyor. Yolcu bekleme salonu, baş memur ve bilet gişesi alt katta yer alırken, üst kat geniş balkonlar ve pencereleri barındırıyor. Bu kat, 1980'de, Türkiye Denizcilik İşletmeleri (TDİ) Şehir Hatları Derneği'ne kiraya verilmiş. İskelenin denize bakan bölümünde ilk yıllarda soğan kubbeler bulunmaktaydı. Ancak, bu kubbeler, 1950 yılında yapılan ilk onarım

çalışmalarıyla kaldırıldı. İskelenin ikinci onarımı ise 1984-1986 yılları arasında yapıldı. Restorasyon çalışmalarının yapıldığı 1995 yılından 2005 yılında kadar ise uygulanmaya başlanılan bir protokolle tüm iskele gemi ve tersaneler İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne devredildi. Tarihi iskele, günümüzde binlerce insanın uğrak yeri olmakla birlikte randevulaşmanın da sembolü haline gelmiştir.

Kadıköy İskelesi'nden aynı vapura bindiğimiz emekli bir bayan ile yol boyunca sohbet ettik. 1968 yılından beri Kadıköy'de ikamet ettiğini ve hatta tasadüfi bir şekilde iskeleler hakkında kitaplarının bulunduğunu bize anlattı. En çok Moda iskelesinin hayranı olduğunu ve bazen nostalji olsun diye gidip orada dostlarıyla vakit geçirmeyi sevdiğini söyledi.

Tarihi Moda İskelesi eski günlerine dönmeyi bekliyor

Dönemin ünlü mimarlarından Vedat Tek imzasıyla 1916-1917 yıllarında tek kat olarak inşa edilen Moda İskelesi Kadıköy'ün önemli simgelerinden biridir. Neo-Klasik tarzdaki bu yapı, iskele binalarının en tanınmış örneklerinden biridir. Dikdörtgen olan iskelenin, üzeri teras çatı ile örtülmüştür, ki bu bakımdan bina diğer iskelelerden ayrı bir görünümündedir. İlk yapıldığında ahşap bir konstrüksiyonla kapalı olarak tasarlanmış, sonradan bu bölüm gazino olarak kullanıldığından, üst örtüsündeki ahşap yapı sökülüştür. Günümüze yalnızca terasın çevresini kuşatan, köşeleri sütunlu korkulukları gelebilmiştir. İskelenin ön cephesindeki ana kapının üzerinde yer alan kitabede ise "Moda 1335" yazısı dikkat çekmektedir. İskele 1937 yılında yaşanan kuvvetli bir lodos sonucu ağır hasar görmüştür. 1985'te hizmete kapanan Moda İskelesi, 2000 yılında TDİ ve Türkiye Deniz ve Ticaret Odası Başkanlığı tarafından restore edilmiştir. Hizmet açıldığı 2001 yılındaki Kabotaj Bayramı'ndan sonra bir işletmeye kiraya verilen iskele restoran olarak kullanılmıştır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından 2005 yılında devralınan iskelede 2015 yılında restorasyon çalışmaları başlamıştır. Ancak 2016 yılının Ocak ayında iskele bir kafeye kiraya verilmiş ve bu durum semt

sakinleri tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Gelen talepler doğrultusunda iskelede faaliyet gösteren kafe kapatılmıştır.

Tarihi Moda İskelesi'nde restorasyon çalışmaları halen devam etmektedir. Çalışmaların uzun sürmesi, elbette tepkileri beraberinde getirmiştir. İskelenin açılmasını büyük bir heyecanla bekleyen yolcular şimdilik alternatif iskeleleri kullanıyorlar.

İstanbul trafiğinin kesişme noktası "Kabataş İskelesi"

İstanbul Boğazı'nın Avrupa kıyısındaki, Fındıklı ile Dolmabahçe Sarayı arasında bulunan Kabataş semtinin ismiyle ilgili çeşitli rivayetler mevcuttur. Bunlardan en dikkat çeken, Şehzadebaşı'nda yer alan ve barut deposu olarak kullanılan Bizanslılardan kalma Güngörmez Kilisesi, 15. yüzyılın sonunda yıldırım düşmesi sonucu infilak etmiş ve buradan uçan büyük bir taş parçası bu kıyıya düşmüştür. Eski kilisede patlayıp

dağılan parçalardan bir kaçının Adalar'a, birinin Kızkulesi yakınlarına, en büyüğünün ise Kabataş'a düştüğü söylenir. Boğaziçi kıyılarına düşen taş, III. Selim zamanına kadar yerinde olduğu gibi dururken, "Köse Kâhya" lakaplı Mustafa Necip Efendi, taşın yakınında bulunan yalısını tamir ettirirken, bu taşı da yontturup iskele haline getirmiştir. Bu iskele uzun müddet kullanılmış, sonra burada yapılan binaya temel vazifesi görmüştür. O günden bugüne kadar İstanbul ulaşımının kesişme noktası haline gelen Kabataş İskelesi, 2016 yılına kadar şehir hatları vapurlarının önemli duraklarından biri haline gelmiştir. Halk arasında 'Martı Projesi' olarak bilinen Kabataş Transfer Merkezi Projesi'nin yapımı sebebiyle vapur ulaşımı Beşiktaş iskelesine taşınmış durumda. Ancak geçtiğimiz günlerde projedeki 4 iskeleden 2'sinin açılışı yapıldı.

Çengelköy'ün Kalbi “ÇINARALTI”

Muhabir: Nisanur Gürle
(Gazetecilik Bölümü 2. Sınıf Öğrencisi)

Boğaz köprüsünü tam karşısına alan Üsküdar ilçeye bağlı Çengelköy'ün güzellikleri saymakla bitmiyor. İşte bilinmeyenleriyle dünden bugüne Çengelköy!

Bizans döneminde “Sophianae” denilse de Osmanlı döneminde gemi çapaları burada yapıldığı için buraya Çengelköy denilmiştir. 11. yüzyılın başlarından itibaren Çengelköy, üst seviye din adamı anlamına gelen “Singelos” kelimesinden türeyen “Singelköy” ismiyle anılmaya başlanmıştır. 17.yy'da Üsküdar'dan sonra İstanbul kıyılarının en büyük kasabasıdır. Evliya Çelebi gibi seyyahlar buraları gezmiş ve büyüleyiciliğinden bahsetmişlerdir. Bu dönemde Çengelköy'ün nüfusunun büyük çoğunluğunu Rumlar oluşturuyordu. Zengin Rumlar, kıyı boyunca yalılara yerleşmişlerdi.

Çengelköy'ün diğer bir can alıcı noktası ise büyük bir Pazar kayığı iskelesine sahip olması. Bu kayıklarla her gün kente buradaki sebze, meyve bahçelerinden mallar gönderiliyor, karşılığında büyük kentin pazarından kasabanın ihtiyacı olan mallar getiriliyordu. Özel kayıkları ve

kayıkçıları olmayan insanlar da bu kayıklarla gidip geliyorlardı. Bu dönemde kasabanın büyükçe bir çarşısının da olduğu bilinmektedir. 18.yy başı Osmanlı İmparatorluğu'nda tarihinin dönüm noktası Lale Devrinin başlamasıyla Çengelköy büyük bir gelişme göstermiştir. Semt bu tarihlerde, eskiden olduğu gibi ormanlarla çevrilidir. Pazar kayığı iskelesi büyütülmüş ve daha çok insanın gelmeye başlamasıyla yabancı uyruklu aileler yerlerini

Türk Osmanlı ailelerine bırakmıştır. Bir zamanların efsaneleri arasında yer alan “Süper Baba” dizine de ev sahipliği etmiş hatta jenerik müziğinde “Çengelköy Olur Masal” adlı parça Yeni Türkü tarafından seslendirilerek unutulmazlar arasına girmiştir. Bugün İstanbul'da gezilmesi gereken yerlerin başında gelen Çengelköy; sadece sahil kenarında oturarak değil, tepelere doğru dar sokaklarda dolaşarak ve yerli esnaflarıyla sohbet ederek, vakit geçirilebilecek oldukça keyifli bir semttir. Küçükken içtiğimiz gazozları rahatlıkla bulabildiğimiz kafelere sahip bir semt. Burada görülebilecek yerler arasında Küçük Şeyh Nevruz Camii ile ahşap ev ve konakların sıralandığı Havuzbaşı Yokuşu gelmektedir. Sütüş Abdullah Ağa Yalısı, Rum Ortodoks Aya Yorgi Kilisesi, Hamdullah Paşa Cami, Lahanaçılar Çeşmesi, Has Ekmek Fırını ve Kuleli Askeri Lisesi gibi önemli yapılara ev sahipliği etmektedir.

“Eski Günlerini Arıyoruz”

Üsküdar ilçesinin sınırları içerisinde yer alan ve Anadolu yakasında Vaniköy ile Beylerbeyi arasında kalan Çengelköy, adını 800 yıllık çınar ağacından alan Tarihi Çınaraltı Bahçesi'nin manzarasıyla haftasonlarının vazgeçilmezi olmaya devam ediyor. İşletmede sadece içecekler ücretli ve dışardan yiyecek getirilebiliyor. Bu özelliğiyle sayılı mekânlardan biri olarak tercih ediliyor. Tarihi Has Ekmek Fırını'ndan simitinizi alıp ailenizle sahil kenarında kahvaltı yapabileceğiniz muazam bir yer. 1963 yılından beri çay bahçesi olarak işletilen mekânın hemen dibinde Fatih döneminde inşa edilmiş olan Hamdullah Paşa Cami ve Hamdullah Paşa Yalısı yer alıyor.

Çınaraltı Çay Bahçesi'nin işletmecisinin yönlendirmesiyle mekânın müdavimlerinden olan amcalarımız ile mis gibi boğaza karşı hoş bir sohbet gerçekleştirdik. Çınaraltı'nın onlar için bu kadar özel olmasının sebebini öğrenmeye çalıştık...

Eskiden nasıldı çınaraltı biraz anlatır mısınız?

Böyle bir çay bahçesi yoktu. Kayıkların çekerlerdi balıkçılar ağları vardı onları tamir ederlerdi daha öncesinde de buranın esnafı halden malzemesini aldığı zaman yine kayıklarla getirirlerdi. Pazar iskelesi derlerdi buraya boşaltırlardı sonra dükkanlarına götürürlerdi şimdi herkesin malzemesi ayağına geliyor. Eski günleri arıyoruz çok sakindi çok güzeldi şimdiki teknoloji yoktu bir iki tane yazlık sinema vardı ancak akşamları oraya giderdik herkes onunla mutlu olurdu şimdi onlar yok herkesin evinde televizyon telefon...

Bu kadar kalabalık olması sizi rahatsız ediyor mu?

Bir yabancı gelse hemen göze çarpardı, herkes bir birini tanırdı az insan vardı bu kadar kalabalık yoktu şimdi kimse kimseyi tanımıyor. Eskiden burda yaşlı amcalarla ağacın altında muhabbet ederdik, zavklıydı sakinlik vardı. Bizim zaten buraya gelmemizin sebebi de bir nevi köy hayatını yansıtıyordu, bizde köylü çocuğu olduğumuz için köy hayatını özliyorduk burda bir ayağımız şehirde bir ayağımız köyde gibiydi ama şimdi değişti insanlar çoğaldıkça kimse kimseyi tanımıyor.

Bu kalabalığın artmasında yeni açılan yerlerin etkisi var mı?

Şimdi her yer cafe olmuş, cafe diye bir şey yoktu. İki üç tane kahve vardı çay yaparlardı, oyun oynarlardı diğer dükkanlar hep alışveriş, giyecek eşya, bakkal, lokanta şimdi yemek yemek için bir lokanta bile bulamazsın ancak cafeye gidip kuru birşeyler yicesin eskiden böyle değildi şimdi onları arıyoruz tabiki ama geri gelmez..

Yüzyıllık Düşüncenin Mirası: Galata Mevlevihanesi

Muhabir: Zeliha Eken
(Gazetecilik Bölümü 2. Sınıf Öğrencisi)

İstanbul Galata'da yer alan Galata Mevlevihanesi II. Bayezid döneminde 1491 de İskender Paşa'nın Galata'daki arazisi üzerinde inşa edilmiştir. 3. Selim döneminden itibaren yenileşme sürecine giren Mevlevihane bu süreç Sultan Abdulmecid dönemine kadar devam etmiştir. Divan edebiyatının ve tasavvufun önemli simgelerinden olan Galata Mevlevihanesi İstanbul'da inşa edilen ilk Mevlevihanedir. Mevlevi tarikatına üye olanların mevlilik eğitimi almak üzere yetiştirildiği bu değerli yapı, bugün hala bu düşüncenin bir mirası olarak varlığını koruyor.

Mevlevihane'ye giriş yaptığımızda bahçe kısmında bizi Sebilküttab, bir diğer adıyla Halit Efendi kütüphanesi, Şeyh Galip Türbesi ve Halet Efendi Türbeleri, Sultan II. Mahmud'un kızı Adile Sultan tarafından yaptırılan çeşme, sarnıç ve Hamuşan adı verilen mezarlık alanı karşıladı. Bu mezarlıkta Osmanlı tarihinin önemli isimlerinden olan, ilk Türk matbaasını kuran İbrahim Müteferrika'nın mezarı yer alıyor. İçeri girdiğimizde ise ilk önce döneminin izlerinin taşıyan bir sema alanı ile karşılaşıyoruz ki burada halen belli dönemlerde Sema gösterileri düzenleniyor.

Alt katta ziyaretçiler için dönemin ruhunu daha iyi yansıtmak amacıyla Sufilik ve tarikatlar, Mesnevi, Mevlevilik ve Edebiyat, Mevlevilikte İbadet ve zikir, Mevlevilik ve Tekke Musikisi, Mevlevilik ve Güzel Sanatları ve son Mevleviler bölümlerinden oluşan Derviş odaları canlandırılmış. Burada ayrıca Mevlevi Kıyafetlerini ve restorasyon sırasında bulunan buluntular da yer alıyor.

Mahfiller yani üst katta ise müzeye ait diğer eserler yer alıyor. Mustafa Düzgünman ve Ebru sergisi, Hat Sanatı sergisi, Hilye-i Şerif levhaları sergisi, Çelebi Mahfili, Hünkâr Mahfili, Mehter ve Müzik aletleri sergileniyor. Galata Mevlevihanesi'ni daha iyi tanımak ve geçmişi hakkında merak ettiklerimizi öğrenmek amacıyla Arkeolog ve Müze danışmanı olan Nevruz Esmâ İnci ile güzel bir sohbet gerçekleştirdik. Bakın bize neler anlattı...

Bize Galata Mevlevihane'sinin tarihinden ve mevlavianenin yapım amacından biraz bahsedebilir misiniz?

Galata Mevlevihanesi II. Bayezid döneminde 1491 de İskender Paşa'nın Galata'daki arazisi üzerinde inşa edildi. Küçük Kıyamet adlı Büyük İstanbul depremi (1509) ve Büyük Beyoğlu Yangını (1870) gibi olaylardan oldukça etkilenmiş bir yapıdır. Mevlevihane 3. Selim döneminden itibaren yenileşme sürecine girmiş ve bu yenileşme Sultan Abdulmecid dönemine kadar devam etmiştir. Hatta bazı söylemlere göre 3. Selim ile Şeyh Galib arasında bir dostluk ilişkisi vardır. Bundan dolayı 3. Selim Mevlevihane'nin yenileşmesine oldukça özen göstermiştir. Galata Mevlevihanesini bir külliye olarak düşünebiliriz ayrıca Osmanlı döneminde Mevleviliğe aday kişiler buraya gelip kalarak mevlilik hakkında öğretiler alırdı. Bu durum 1925 yılında tekke, zaviye ve türbelerin kapatılmasına kadar devam etmiştir. Bu dönem kadar yani kanun çıkana kadar Mevlevihane dergah olarak kullanılmaktaydı. 1946 yılında ise mevlavianenin binası ilk

okul olarak kullanılmış, kısa bir süre sonra ise müze olması kararı alınıyor ve 1975 yılında Divan Edebiyatı Müzesi adını alarak ziyaretçilere açılıyor. 2005 yılından itibaren ise bir restorasyon sürecine girmiş 21 Kasım 2011'de de Galata Mevlevihanesi adını alarak yeniden ziyarete açılmıştır.

Galata Mevlevihanesi'nin Türk tarihi ve kültüründeki önemi nedir?

Burada dergahın en üst yetkili kişileri her zaman edebiyat ile uğraşan, sanat ile iç içe bulunan insanlardı. Dergahta yer alan birçok isim önemli eserler vermiştir. Divan Edebiyatı müzesi olarak anılmasının asıl sebebi de budur aslında. Müzenin içerisini gezip gördüğünüzde mevlilerin dönemsel eşyaları yer alıyor böylelikle Türk kültürüyle de karşılaşıyorsunuz. Bunun yanı sıra içeride Türk musikisine bağlı olarak dönemin çeşitli müzik aletleri, hat sanatı ve ebru sanatında verilmiş eserleri de görebilirsiniz hatta Türkiye'nin en ünlü sanatçılarından biri olan Mustafa Düzgünman'ın sergisi de burada yer almaktadır bu yüzden de özellikle ebru sanatına ilgi duyanlar bu sergiyi görmek için gelebiliyor.

Peki buraya duyulan ilgi ve ziyaret ne düzeyde?

Aslında insanlar burayı seviyor ve ilgi gösteriyorlar ama Divan edebiyatı ağırlıklı bir müze olduğu için herkesin ilgisini çekebilecek bir yer değil. Zaten burayı sadece bizim insanlarımız değil yabancı turistler de ziyaret ediyor. Belirli tarihlerde Sema Törenleri gerçekleştiriliyor ve tekke müzikleri çalınıyor bunlarda insanların özellikle yabancı turistlerin oldukça ilgisini çekiyor. Sadece ahşap bir bina olduğu için çabuk yıpranıyor bu yüzden sık sık yapımlar olabiliyor.

Eğer sizlerde Galata Mevlevihanesi daha yakında görmek ve gezmek isterseniz Pazartesi günleri hariç her gün müzeyi ziyaret edebilirsiniz. Ziyaretler 09:00 -17:00 saatleri arasında, yaz saati uygulamasına geçilmesi halinde ise 09:00 – 18:00 saatleri arasında gerçekleşiyor. Sema Törenlerine katılmak için internetten Galata Mevlevihanesi etkinlikleri kısmında gün ve saatine ulaşabiliyorsunuz. Müzeye giriş ücreti ise 12TL.

İstanbul Hanlarında

Ticaretin Eski Aktörleri

Muhabir: Cem İrin
(Gazetecilik Bölümü 2. Sınıf Öğrencisi)

Süratle dönüşüm geçiren ticaret kültürü AVM'leri modern kentlerin sembolü durumuna getirdi. Deformasyon ile boğuşan ve özünden mahrum kalmak istemeyen emektar hanlar ise her şeye rağmen bütün kuvvetliyle yerinde duruyor.

İstanbul başlı başına şantiye alanına dönmüş durumda. AVM'ler günümüzde modern kentin sembolü haline geldi ve sadece İstanbul'da sayısı 150'yi buldu. Modern toplumun neferleri AVM geze dursun, biz rotamızı asırlardır ticaretin merkezi olmuş, şimdilerde ise unutulmaya yüz tutmuş olan İstanbul'un hanlarına çevirelim.

İstanbul, Asya ve Avrupa'nın kesiştiği bir noktada bulunan ve yerleşim tarihi 300 bin yıl öncesine kadar dayanan bir şehirdir. Kentsel tarihi yaklaşık 3 bin yıl, başkentlik tarihi ise 1600 yılına kadar uzanır. Roma'dan Osmanlı'ya, asırlardır ticaretin kalbi burada atmıştır, İstanbul'un gerçek anlamda ticari ve siyasi önemi Konstantin tarafından başkent yapıldıktan sonra başlar. Fetih sonrası yeni nüfus iskân edilen şehirde imar hareketleri başlar. Şehir 1507'den itibaren üçyüz yıl boyunca dünyanın en kalabalık şehri olur. 17.yy'da şehrin artan nüfusuyla birlikte yeni mahalleler kurulur. Ticaret bölgeleri şehrin farklı yerlerine yayılır. Ticari hayatta görülen canlanmayla birlikte çok sayıda han yapılır.

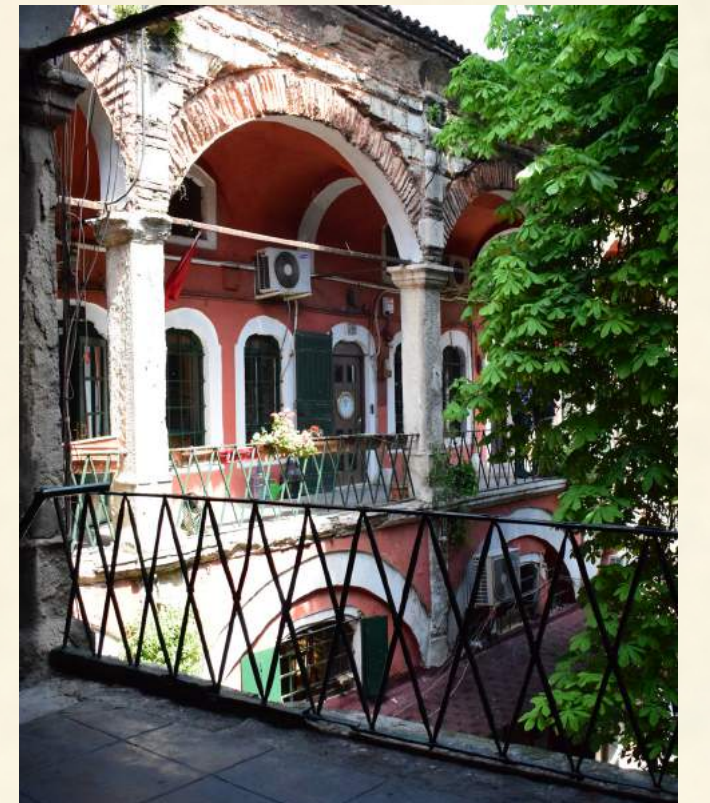

Suriçi'nde bulunan hanlar, sözünü ettiğimiz ticaret canlılığını muhafaza eden önemli aktörlerden biri olmuş. Araştırmacı Ceyhan Güran, İstanbul hanlarının toplam sayısını yüz iki olarak tespit etmiştir.

1453'te İstanbul'un fethinden sonra bizzat II. Mehmed tarafından yaptırılan Kapalıçarşı, devletin ekonomisinin hayat bulacağı devasa bir yapı olarak inşa edilmiş ve günümüze kadar gelmiş. 1461 Yılında, Bedesten'in inşaatına başlandıktan sonra gittikçe büyüüp serpilen bu çarşı, ekonomiden siyasete kadar geniş bir yelpazede toplumsal hayatı etkilemiş. Çarşı'nın günümüzdeki görünümü aşağı yukarı 17. yy. sonlarına doğru netleşmiş. 18.yy'a geldiğimizde ise ticaretin artışına paralel olarak han inşası da en yüksek seviyeye çıkmış. Kapalıçarşı içerisinde 16 han, 3600 dükkân ve bedestenin, bulunduğu, birbirinden zengin 65 sokağı olan ve bu sokaklarda binlerce esnaf ahalisini barındıran muazzam bir dünya olarak günümüze kadar varlığını korumuş. Han, kelime itibarıyla büyük şehirlerdeki yoğun iş merkezlerinde, iş yeri ve dükkân olarak kullanılan birkaç katlı binalar anlamına gelmektedir. Diğer bir bakış açısıyla hanlar, pandoranın kutusu gibi ne çıkacağı belirsiz, kapıları aralandığında insanı hayrete düşüren yapılardır. Keşfedildikçe saklı tarafları ortaya çıkan ve insanı şaşırtan bir tarafının olduğu söylenir. Tarihin birçok alanına tanıklık eden hanlar bütün bu zenginliği ile aynı zamanda kent hafızasını da korumaktadır. Hanlar aynı

zamanda konaklama imkanı sunar. Mal alt katta depolanır, üst katta yatılır. 15-18. yy. diliminde bunu yapan çok sayıda han kurulmuştur. Halar 19. yy'a geldiğimizde ise eski önemini yitirir. Hanların yerlerini bu tarihlerde oteller alır.

Zarif duruşlu, gül renkli 'Zincirli Han'
İstanbul hanları, geçmişin bir sembolü olsa da hala dünyanın dört bir yanından insan çeker. Hanları ne her gün bir yenisi açılan AVM'ler, ne de internet alışverişi etkileyebilir. Bunun sebebi ise çarşı içersinde yaşanan alışveriş adabında yatar çünkü burada olaylara sadece ticari gözle bakılmaz. Burası malların ve insana ait olan her şeyin değişim yeridir. Kenan Mortan ve Önder Küçükerman'ın 'Çarşı, Pazar, Ticaret ve Kapalıçarşı' kitabın da 'Pazarın onca rekabetine ve aşınmışlığına rağmen hala ayakta duruşunun sırrı nedir?' sorusu sorulur. Aynı kitapta sorunun cevabı bir esnaf vasıtasıyla verilir. 'Kapalıçarşı'nın, gül rengindeki, tek avlulu, zarif duruşlu 18.yüzyıl yapımı iki katlı Zincirli Han'ının 40 yıllık sakini Macit Pak'ın kartvizinde altın ve ziyneti işlediği için 'sedefkar' yazılı. Vefa Lisesi'ni bitirip Çarşı'ya giriyor. Gel zaman git zaman, Baron Rotschild kendisinin müşterisi oluyor,

işini beğeniyor ve kendisine iş teklif ediyor. Yıllar sonra, bugün bile 'niye'sini bilmeden, 'Hayır!' dese de, bu ret için, 'keşke' sözünü kullanmıyor. Bir insanın ancak sağa sola kıvrılmasına olanak tanıyan bir dükkânda işliyor, işliyor, işliyor! İngiltere'ye kadar uzanan müşteri portföyü için kullandığı 'şükür' sözcüğü, doyumunu anlatıyor.'

Hanlar, ticari ve kültürel geleneğin hala yaşadığı, misafirperverliğin ve hoşgörünün kuvvetle devam ettiği yerlerdir. Bu tarihe tanık olmak ve bahsi geçen kutuyu kendi elimizle aralamak için Zincirli Han'ın misafiri olduk. Kevork Pamukciyan 'İstanbul Yazıları' adlı kitabında Zincirli Han'ın konuya dair üstlendiği vazifeyi şöyle paylaşır: '18. Asrın sonlarına doğru, Zincirli Han'ın üst katında bir dersane açıldı, ileri gelen hanelerin evlatlarına, okula gidememiş olanlara burada muhtelif konularda eğitimler verildi.'

Zincirli Han, Kapalıçarşı'nın Tığcılar Sokağında bulunuyor. Hanın mevcut kitabesi bulunmuyor. Sınırlı bilginin ancak sözlü aktarımıyla mümkün olduğu hanın banisi ve mimarı da bilinmiyor. Zemin katı depolara, üst katları ise ticaret ve ikamete tahsis edilmiş. Kayıtlarda yer alan bilgiye göre 1828 yılında çıkan yangında Zincirli Han yanmış.

Zincirli Han hakkında bilgi edinmek ve merak ettiklerimizi öğrenmek için 22 yıldır bu handa, Şişko Osman'ın yanında halıcılık yapan Nejat Bey ile hoş bir sohbet gerçekleştirdik. Şişko Osman'ın Zincirli Han için önemini ve yaptığı katkıları sorduk...

Şişko Osman kimdir?

Şişko Osman 7 dil bilen birisidir. Kendisi iki üniversite bitirdi yurtdışında. Çok kültürlü biriydi. Aynı zamanda dünyaca da bilinirdi. Birçok konferansa ve televizyon yayınına katıldı. Bu hanın tanıtımı için çok fazla çalıştı. Çok büyük emeği var burada. Çöplüklerin olduğu kısımları temizletti. Eskiye duvarların boya işini bile görürdü. Bu yüzden başımız belaya girmişti. Hanın tarihini dokusunu bozmaktan şikâyet aldık. Mesela usta-çırak ilişkisi bizde hala devam eder. Bizim Şişko

Osman hiç bir şeyini paylaşmaktan çekinmez. Bütün bilgisini aktarır. Halı olsun, ticari konu olsun, dostluk veya komşuluk ilişkisi olsun her birikimini paylaşır. Hollanda Kraliçesi ve ailesi, Yeni Zelanda Genelkurmay Başkanı, Amerikalı aktörlerler, ünlü modeller ve daha nicesi Şişko Osman'ın misafiri olmuştur.

'Zincirli' ismi nereden geliyor?

Son dönemlerde çatıdaki suyun akması için hanın saçaklarında oluklar yapıldı. Biz oraya zincirler koyduk su süzölsün ve kimsenin üzerine sıçramasın diye. Asıl Zincirli Han ismi, hanın girişindeki büyük, kalın bir zincirden gelmekte. Bir ara çalınsa da esnaf tekrar bulmuş, yerine koymuştu. Sonra tekrar kayboldu. Akıbetini şuan bilmiyoruz.

Zincirli Han'ın diğer hanlardan farkı nedir?

Burası gizli bir köşe. Orjinalliğini hiç kaybetmedi. Diğer bütün hanlarda ilaveler, kat çıkmalar, oynamalar vardır. Buranın hiçbir yeriyle oynanmadı, tamamen orjinal. Deprem için deprem demirleri yapılmış zamanında. Çatıda yazın serin, kışık sıcak tutacak alternatif bir klima sistemi var. Işık tamamen içeriye girsün ve her yeri aydınlatsın diye pencereler aşağı doğru oval yapılmış. Bunlar fiziki farklar. Diğerlerini karşılaştırmak çok doğru olmaz.

Peki Zincirli Han'daki diğer ustalar kimler?

Zincirli Han'da ustalar genelde Ermeni'lerdi. İnsanlar onların atolyesinden mesleki eğitim alıp meslek sahibi olurlardı. Kısım de olsa bu eğitim devam etmekte. Mıhlama işini genelde Ermeni ustalar yaparlardı. Keza bizim halı işinde de Ermeni ustaların halıları daha güzeldi. Farkı görmek mümkündü. Benim büyüdüğüm yerde de sanatkarlar ağırlıklı olarak Ermeni ve Rum'lardan oluşuyordu. Kimisi öldü, kimisi göç etti. Çoğunun göç ettiğini söyleyebiliriz.

Hanların birikiminden ve günümüzdeki durumundan biraz bahseder misiniz?

Hanlar için ilk AVM'ler diyebiliriz. İnsanlar ilk alışverişlerini buradan yaparlardı. Sokak aralarında dükkânlar yoktu. Mobilyacılar, kuyumcular, ayakkabıcılar daha sonra sokak aralarında yayılmaya başladı. Dönem dönem çarşının çehresi değişiyor. Son dönemde artan arap turistler ana caddedeki dükkânların içeriğinin değişmesine sebep oldu. Eski

ahilik sisteminin kısmende olsa birikimini yaşıyoruz. Buranın esnafı birbirine yardımcı olurdu. Zorda olana haberi olmadan destek çıkardık. Ama bu ilişkiler değişen şehreyle artık deforme olmaya başladı. O eski güzellik, esnafın kibarlığı ve müşteriye olan davranışı artık kalmadı. Ben kendi adıma bu konudan şikâyetçiyim. Artık dükkânlarda ürün baktığınızda almanız lazım gibi bir şart durumu oluşuyor. Ürünü almadığınızda esnafın yüzü asılıyor. Durum çok daha çirkin yerlere gidebiliyor. Çarşı bir hayat üniversitesidir. Burada uzun yıllar çalışırsanız ticari bakımdan, insan ve komşuluk ilişkileri bakımından birçok deneyime şahit olursunuz. Ramazanda sürekli sofralar kurulur yoldan geçenler davet edilir. Her ne kadar eskisi kadar kuvvetli olmasada çok güzel bir kültürümüz vardır. Durum maalesef artık böyle değil. Ben yapayım, ben yiyeyim zihniyeti oluştu. Hâlbuki bunlar paylaşınca güzel olur. Bunun sebebi gençlerin çabuk para kazanma hırsı da olabilir, agresiflikte olabilir. Sonuç olarak çarşı genel olarak deforme olmaya başladı.

AVM'lerde ki kazanç rekabeti burada var mı?

Rızık Allah'tan gelir. Daha eskiden Çarşı Kapı girişindeki çeşmede sabahtan toplanırdık. Bir imamefendi bazen ise bir rahip gelir ve her sabah dualar edilirdi. Birlikte mescide giderdik. Birbirimize hayırlı işler diler sonra dükkân açardık. Son bir yıldır her Cuma bunu devam ettirmeye çalışıyoruz. AVM'ler ise de büyük markalar var ve sürekli rekabet halindeler. Tek düşünülen şey kazanç sağlamak. Fiyatlar ise çok fahiş miktarda. Çarşının günümüzdeki konumuna da yozlaşma yani deformasyon sirayet etmiş durumda.

Hanların unutulmaya yüz tuttuğu düşüncesi ne kadar doğru?

Burası unutulmaz. Bütün dünyaca bilinen bir yerden söz ediyoruz. İstanbul'a gelen turistler buraya uğramadan gitmezler. Ama bahsettiğimiz kendi insanımızsa doğru, AVM'ye yönelim çok fazla. Eskisi gibi merak edilmiyor. Belki yolları buralara düşerse bir uğrayalım diye bakıyorlar. Artık alışveriş burayla sınırlı değil az önce de dediğimiz gibi farklı yerlere yayıldı. Bu yayılış sonucun da çarşı, eski popülaritesini kaybetti.

Güneş ve Ayın Eseri

Mihrimah Sultan Camii

Muhabir: Zehra Rümeysa Aygör
(Gazetecilik Bölümü 2. Sınıf Öğrencisi)

Mimar Sinan'ın erken dönem eserlerinden olan ve eşi benzeri görülmemiş bir hesaplamayla inşa ettiği Mihrimah Sultan Camii- si Üsküdar'ın incisi gibidir...

İstanbul'a iki tane Mihrimah Sultan Camii yapılmıştır. Bunlardan biri Edirnekapi'da diğeri ise Üsküdar'dadır. İki caminin yeri özenle seçilmiştir ve eşi benzeri görülmemiş bir hesaplamayla inşa edilmiştir. Bu hesaplamaya göre sabah gün doğumunda Üsküdar'daki Mihrimah Sultan Camii'si'nin iki minaresi arasından güneşin doğuşu ve akşam gün batımında ise ayın doğuşu izlenebilmektedir. Edirnekapi'da, sabah ayın akşam da güneşin batışı izlenebilmektedir. Üsküdar'daki Mihrimah Sultan Camii'si'ni Kanuni Sultan Süleyman, kızı Mihrimah Sultan için Mimar Sinan'a yaptırmıştır.

1540 yılında yapımı başlanılan cami ve 1548 yılında tamamlanmıştır. İlk inşa edildiğinde denize sıfır noktada bulunmuştur. Rivayete göre mabedin açılışına saltanat kayığıyla gelen Kanuni, karaya ilk adımını hemen cami merdivenleri önünde atmıştır. Mimar Sinan'ın Üsküdar'da yaptığı pek çok eserden ilki olan

bu cami sizi ilk olarak avlusundaki güzelliklerle karşılar. Şadırvanı, caminin cümle kapısının hemen önünde olup bir hanım sultanın adını taşıyan camiye yakışır güzelliktedir. Mimar Sinan bu camiyi tek minareli olarak inşa etmiştir. İkinci minare ise Üsküdar halkının mahya sevdası üzerine sonrada ilave edilmiştir.

Mihrimah Sultan Camii hakkında daha detaylı bilgi almak için caminin imamı Mustafa Altın ile bir röportaj gerçekleştirdik. Mustafa Altın, Üsküdar Mihrimah

Sultan Camii'sinde 5 yıldır imamhatip olarak görev yapmakta. Şuan İbn-i Haldun Üniversitesi'nde Kur'an-ı Kerim ve Kıraat derslerine giren Altın, bununla birlikte Üsküdar Gençlik Merkezi'nde imamlik öncesi eğitim ve Kuran-ı Kerimi güzel okuma eğitimleri veriyor. Sorularımızı içtenlikle yanıtlayan Altın bize caminin yapılışı hakkında detaylı bilgiler verdi.

Caminin tarihinden bize biraz bahseder misiniz ?

1540 yılında yapımı başlanmış 1548 yılında tamamlanmıştır. Osmanlı döneminin bir yere yerleşilmeden önce cami yapılır, caminin etrafına pazarlar kurulur onun etrafına yerleşim yapılmış. Üsküdar'da buna benzer bir olay var. Eski fotoğraflara bakarsanız görebilirsiniz caminin dış tarafında pazar var, şuanda otobüs duraklarının olduğu yerde han var kafe olarak kullanılan yer önceden çifte hamamdı. Sağ tarafta medrese var İstanbul'un en meşhur medreselerinden bir tanesi tıp merkezi olarak kullanılıyor. Ana kapısından çıktığımız zaman iki tane türbe var bir tanesinde Mihrimah Sultan'ın çocukları, diğerinde İbrahim Ethem ve ailesi var. Cami taş yapıdan oluşmaktadır. Bu taşların bir özelliği var ilk işlendiği vakit yumuşak oksijenle buluştuğu andan itibaren sertleşmeye başlıyor. Oksijenle temasını kestiğiniz an taş çürümeye başlıyor. Cami 4 ana ayak üzerine kurulmuştur. Bunlara fil ayağı diyoruz. Mimar Sinan'ın yaptığı diğer camilerden farklı olarak

bu camiyi 3 ana kubbeyle sabitlemiştir niçin böyle yaptığını sorduklarında "Burası insanların kayıklarla geldiği bir yer olduğu için kare formunda yaptım. Dışarıdan bakıldığında kabenin duvarını anımsasınlar diye yaptım" demiştir. Ana kapıya girdiğiniz zaman iki tane yarım dünya sembolünün olmasının nedeni Müslüman camiye girerken şunu farket sin; İnsanın iki dünyası vardır bir yaşadığı dünya bir de ölümden sonra başlayan hayatı vardır insan hem bu dünya için yaşayacak hem de ahiret için çabalayacak. Müslümanın iki dünyasının iki aleme göre yaşamasını sembolize etmektedir. Mimar Sinan'ın yapıtlarında caminin yanında hamam vardır. Bu hamam hem insanların temizlenmesi hem de ısıtma ve soğutma ihtiyacını giderme için yapılmıştır. Kışın ordan ısınan su alttan ısıtma sistemiyle devir daim yapmak suretiyle camiyi ısıtıyormuş. Yazın ise soğuk su veriliyormuş ve cami soğuk hale getiriliyormuş. İstanbul'un en güzel abdest alma yeri olarak kaynaklarda yer alan şadırvan vardır. Hazire dediğimiz yerler var bir dönemin önemli valileri müderrisleri devlet erkamından önemli kişilerin yattığı yer. Kanuni Sultan Süleyman'ın süt kardeşi Yahya Efendi yıllarca yan taraftaki medresede müderrislik yapmıştır.

"Cami kapanana kadar hiç cemaatsiz kalmıyor"

Üsküdar'ın merkezinde olması sebebiyle bol cemaati olan bir cami. Hem hanım hem de erkek cemaatimiz oldukça fazla. Özellikle Hafta sonları ve tatillerde camimiz cuma namazı gibi kalabalık oluyor. Cemaati bol ama değişken olan bir cami. İmsak vakti açılıyor 12'ye kadar hizmet vermeye devam ediyor. Cami kapanana kadar hiç cemaatsiz kalmıyor. Bu camide görev yapmanın en güzel yanı mihraba geçtiğiniz zaman cemaate doğru baktığınızda genç cemaati daha fazla görüyoruz. Gençleri görmek bizi mutlu ediyor huzurla namaz kılıyoruz. Camiyi medrese olarak kullanmaya da çalışıyoruz, Bu camide sadece imamlik değil bu zamana kadar almış olduğumuz eğitimleri de gençlerle tecrübelerimizi paylaşmaya devam ediyoruz. İstanbul'un her yerinden camiye cemaat geliyor özellikle asya tarafından çokça turist geliyor.

Üsküdar'ın sahilinde yer alan Mihrimah Sultan Camii'nin tarihi yapısını yakından görmek isterseniz ulaşımı oldukça kolay. Avrupa yakasından ulaşmak için Eminönü veya Beşiktaş'tan kalkan vapurları tercih edebilirsiniz. Marmaray ile ulaşmak isterseniz Üsküdar durağında inmeniz yeterli. Metrobüs kullanarak ise Altunizade durağında indikten sonra metroya binerek Üsküdar Meydanı'na ulaşabilirsiniz.

İstanbul'un Şimdilerde Gözde Senti: Samatya

İstanbul'un Fatih ilçesine bağlı olan Samatya, son dönemin popüler semtleri arasında. Fotoğrafçıların ve gezginlerin uğrak yeri olmaya başlayan bu tarihi semtin sokakları şimdilerde rehberler eşliğinde karış karış geziliyor.

Samatya ismi Yunanca Psamathos (kum)'dan, psamathion (kumluk) kelimesinden geliyor. Aslında semtin günümüzde resmi adı Kocamustafapaşa. Ama nedense insanlar Samatya demeyi tercih ediyor. Daha çok balıkçılıkla uğraşan insanların yerleşim gösterdiği bir yer olarak bilinen Samatya'nın tarihi oldukça eskiye dayanıyor. Bizans ve Osmanlı dönemlerinde önemli bir yerleşim yeri haline gelen Samatya'da ilk zamanlar çoğunlukla Rumlar ve Ermeniler yaşamış. Ermeni nüfusun yerleştiği ilk bölgelerden biri olan Samatya, 1461'de kurulan İstanbul Ermeni Patrikliği'nin de ilk makamıdır. Bu yüzden Ermeniler için önemli bir merkez olarak görülmektedir.

'İkinci Bahar' etkisi
Semtın tanınmasında büyük rol oynayan gelişme

İkinci Bahar dizisi ile gerçekleşmişti. Dizi 1998 – 2001 yılları arasında yayınlanmış bir tv dizisiydi ve başrollerinde Türkân Şoray ile Şener Şen gibi ünlü oyuncuların yer aldığı bu dizi, Samatya'da çekilmişti. Samatya'da bulunan tarihi yapılar yıllar içerisinde yangınlar sonucu hasar görmüş ancak günümüze kadar gelmeyi başarmıştır. Semtte bulunan Surp Kevork Kilisesi'nin

tarihi 11.yüzyıla kadar dayanır ve İstanbul'un en eski ve en büyük kiliselerinden biridir. İstanbul'un fethi sonrası Fatih Sultan Mehmet, Surp Kevork Kilisesi'ni burada yaşayan Rum ve Ermeni halkına teslim etmiş ve ayrıca Bursa'da bulunan Patrikhaneyi de buraya taşımıştır. 4.yüzyıl ya da 5. yüzyılda inşa edildiği öne sürülen Aya Mina Rum Ortodoks Kilisesi ise Aziz Polikarp'ın Erken Hristiyan Martirionu üzerine 1833'te mimar Konstantis Yolasiğmazis tarafından inşa edilmiştir.

Taş sokaklara sinmiş mis gibi balık kokusu

Semtın tarihi çarşısına ilk bakışta balıkçı dükkanları dikkati çekiyor. Sokaklara sinmiş olan balık kokusu Samatya ile özdeşleşmiş durumda. Balığın yoğun olduğu her yer gibi Samatya'da da her köşe başını bir kedi tutmuş durumda. Ayrıca her yıl Samatya Meydanı'nda balık severlerin buluşmasına sebep olan İstanbul Balık Festivali düzenleniyor.

Beyoğlu'nun Sanat Kokan Apartmanları

Muhabir: Yunus Çetin
(Gazetecilik Bölümü 2. Sınıf Öğrencisi)

İstiklal Caddesi'nde yürürken yüzyıl öncesine ait onlarca tarihi apartman ile karşılaşabilirsiniz. Caddenin koşturmalı havasından sıyrılıp kafanızı yukarı kaldırdığınız zaman bu tarihi güzelliklerle büyünür, bir kez daha geçmişe özlem duyarsınız. Sokaklarda yürürken adeta bir nostalji yaşatan ve mimari detaylarıyla gözleri kamaştıran bu apartmanların hikayeleri de bir o kadar etkileyici. Bakın ne hikâyeler biriktirmiş Beyoğlu...

Beyoğlu'nun kışlık konağı: Mısır Apartmanı

Şahsına münhasır olan bu konağın İstiklal Caddesi'nde önünden günde yüzlerce kişi geçmesine rağmen tarihini bilen çok azdır. Mısır Apartmanı Mısır Hidivi Abbas Halim Paşa'nın isteği üzere 1905 yılında kışlık konak olarak yaptırılmıştır. Beyoğlu'nun İstiklal Caddesi'nde bulunan bu tarihi yapının döneminin ilk betonarme binalarından olduğu düşünülüyor. 1905 yılında inşasına başlanan bu binanın 5 yıl içinde tamamlandığı bilinmektedir. Yapıldığı dönemde zemini ve 6 kattan oluşan binanın en üst katı çamaşırhane, çevresi ise teras olarak kullanılmak için tasarlanmış olup binanın yapı malzemeleri Fransa'dan getirilmiştir. Aynı zamanda bu apartmanda Ortadoğu ve Avrupa mimarisinin örneklerine de sık sık rastlanılmaktadır. Mısır Apartmanı tabi ki benzeri birçok tarihi bina gibi birkaç kez el değiştirmiştir. Bunlardan biri Hayri İparın oğlu Ali İpar'dır. İpar ailesinin bir süre oturduğu apartmanda 7 ve 8. katlar bu dönemde yapılmıştır. 2000'li yıllarda ise Koray İnşaat tarafından aileden satın alınan apartman 5 yıllık bir restorasyona girmiştir.

Mehmet Akif Ersoy son nefesini vermişti

Dönemlerine damga vuran ünlü şairlerinden Cemal Mithat Kuntay'ın, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Ulu Önder Atatürk'ün dışçisi Musevi asıllı Sami Günzberg'in de bir zamanlar Mısır Apartmanı'nda ikamet ettiği ayrıca İstiklal Marşımızın yazarı Mehmet Akif Ersoy'un da bu apartmanda hayata gözlerini yumduğu bilinmektedir. Fakat bu apartmanın şu an da giriş katında tarihi dokusunu bozacak mağazalar açılmış durumda ve görüyoruz ki bu mağazalar tarihi binadan daha çok dikkat çekiyor. Günümüzde İstiklal Caddesi'nde halen bazı lokaller, bürolar ve ofisler bulunuyor. Bu sebeple Mısır Apartmanı gün içerisinde yüzlerce kişinin önünden geçtiği alelade bir bina gibi duruyor maalesef.

Doğan apartmanı kale gibi korunuyor
Doğan Apartmanı'nın çevresinde bulunan birçok mimari yapı gibi kendi içinde de çok köklü bir tari-

"Milli şairimiz de bu apartmanda hayata gözlerini yummuştur"

Sigorta'ya devredilmiş, Victoria Han ismini de buradan almıştır.

Oğlu Doğan'ın anısına...

1942'de Victoria Sigorta'nın bu apartmanı Kazım Taşkent'in sahip olduğu Doğan Sigorta'ya sattığı bilinir. Kazım Taşkent ise 1940'da Alp'lerde ölen oğlunun anısına bu apartmana Doğan Apartmanı ismini vermiş. 2004 yılında kapsamlı bir onarıma giren apartman, karakterinde İtalyan mimarisini taşımaktadır. Aynı zamanda inşa olduğu yıllarda İstanbul'un ilk asansörlü apartmanı olduğu söyleniyor. Bununla birlikte Doğan Apartman'ın ilk zamanlarda bir tenis sahasına ve her dairenin kendisine ait olan yan yana dizayn edilmiş hizmetçi odalarına da sahip olduğu bilinmektedir.

U şeklinde tasarlanan bu bina 4 bloktan oluşmaktadır. Bulunduğu konum itibarıyla de oldukça önem taşıyan Doğan Apartmanı Serdar-ı Ekrem sokağında korunmaya çalışılan ender yapılardan olup içeriye bina sakinleri dışında girmek neredeyse imkânsızdır. Yine de apartmanla ilgili bilgi almak isteyenler için binanın giriş kısmındaki panoda gelen misafirlerine kendileri alakalı tarihi bilgiler sunmaktadır. Çevresindeki diğer eski iş yeri ve binaların ise yavaş yavaş yenilenmeye başlanmış ve yerlerine kafe, butik ve atölyeler

“Bina sakinleri dışında girmek neredeyse imkânsız”

etmiştir. Nedim Bey'in genç yaşta vefatının ardından Han, eşi Zeynep Oyvar'a kalmıştır. Son olarak Zeynep Oyvar'dan iki kuzen olan Tuli Kamhi ve Emine Selbeş'e miras kalmıştır.

Miras kavgasıyla yok olan tarih

Binanın mirasçı kuzenleri arasında anlaşmazlıkların çıkması ve binanın veraset davasının bir türlü sonuçlanamamış olması sebebiyle binada bir belirsizlik söz konusu. Ancak daha sonra iki kuzenin aralarında anlaşmaları sonucunda binanın yenilenme kararı alınmıştır.

Binanın yenilenme projesini yaparken başlangıç olarak 2009 yılı uygun görülmüş. Fakat 5 yıl içerisinde tamamlanması düşünülen binada restorasyona halen başlanmamış. Bu da yetmemiş, Beyoğlu'nun en eski moda evinin etrafı çöp, inşaat iskelesi, kapısında kilit ve camlarının birçoğu taş gibi cisimlerle kırılmış.

Böyle güzide bir binanın yıllardır bu şekilde beklemesi üzücü bir durum. Ziyaretimiz sırasında apartmanın geçen onca yıl içerisinde maalesef çok bakımsız kaldığını gözlemledik. Botter Han İstiklal Caddesi'nde eskisi gibi göz kamaştıracağı günü bekliyor...

açılmaya başlanmıştır. Bu yenilemelerle sokağın bir bakıma eski ve yıkık binalarının görüntülerinden kurtulması amaçlanmıştır. Bununla birlikte Doğan Apartmanı eşsiz bir İstanbul manzarasına sahiptir. Bu sebeple birçok film, klip ve fotoğraf çekimine aynı zamanda bir dönem de bazı ünlü isimlere ev sahipliği yaptığı bilinmektedir.

İstanbul'un en eski moda evi olan “Botter Han” halen yenilenmeyi bekliyor.

Botter Han 1900 yılında padişah II. Abdülhamid'in özel terzi olan Jean Botter tarafından yaptırılmış. Bu han İstanbul'da ki ilk Art Nouveau (Yeni Sanat) örneği olması açısından önem taşıyor. Aynı zamanda mimarisindeki cephe düzenlemelerinde Viyana Sesessiyonu diye bilinen döşemeler kullanılmış. Bu mimari akımı İstanbul'da ilk uygulayan Botter Han'ın mimarı İtalyan Raimondo D'Aronco'dur. Jean Botter tarafından o dönemde Pera'nın en popüler moda evi olarak kullanılan bina, 4 bin metrekarelik alana sahiptir. Han'ın arka bahçesinde müstemilat olarak kullanılmak üzere iki katlı bağımsız bir bölümü olduğu da bilinmektedir.

Botter binanın alt katını mağaza, orta katlarını atölye olarak kullanıp üst katını ise kendine ayırmıştır. Dönemin en ünlü defileleri bu bina da gerçekleşmiş olup Avrupa modası yine burada tanıtılmıştır. Fakat Cumhuriyet'in ilanı ve saltanın kaldırılışıyla Jean Botter burada çok fazla bir şey yapamayacağını düşünüp Han'ı Osmanlı vezirlerinden Nedim Paşa'nın oğlu Mahmut Nedim Bey'e satmış ve Paris'e göç

Karaköy'ün Yeni Yüzü

Muhabir: Seda Yücel
(Gazetecilik 2. Sınıf Öğrencisi)

Karaköy, Ceneviz, Emevi, Bizans ve Osmanlı başta olmak üzere birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bu medeniyetlerden birçok eseri de halen bünyesinde barındırmaktadır.

İstanbul'un tarihsel süreçteki kent dokusuna bakıldığında Karaköy, kentin geri kalanından farklı, Batılı bir tarza sahip olmuştur. Bu durumda, Bizans döneminden bu yana barındırdığı çeşitli yabancı kimliklerin yanı sıra, liman ve ticaret bölgesi olmasının etki ettiğini söyleyebiliriz. Son yüzyıl içinde ise, yıkım ve dönüşüm süreçleri geçirmiştir. Bu dönüşüm süreçleri hala devam etmektedir. Birçok yıkım ve yapım ile yüzleşirken, liman ve ticaret merkezi kimliğine yeni mekânsal işlevler eklenmiştir. Karaköy'ün eski yüzü, yer yer yıkılarak yenilenmiş yer yer ise eski, yerel dokusunun içinde, modern dünyaya ait yapılar barındıran yeni mekânlar var olmaya başlamıştır. Bu modernleşme sürecinde tarihi yapının zedelendiğini söylemek mümkündür. İstanbul'un yozlaşan mimarisinden çoğu semt nasıl nasibini alıyorsa Karaköy'de öyle nasiplenmiştir. Buram buram tarih kokan binaların yerini sanat ve estetiğin ruhundan uzak beton bloklar ve otoparklar almıştır. Karaköy'ün eski ve yeni yüzünü ele aldığımızda birçok değişimden söz edebiliriz ama neleri yitirdiğimizi kavrayabilmek için ilk önce semtin tarihine ve dönüşüm sürecine vâkıf olmak gerekir.

Osmanlı Dönemi'nde Karaköy

Karaköy, İstanbul'un Beyoğlu ilçesine bağlı, antik çağdan beri varlığını sürdürmüş, günümüzde de ticaret merkezi özelliğini sürdüren bir yerleşim yeridir. Tarih boyunca, liman ve ticaret merkezi olma özelliğiyle ön plana çıkan Karaköy, Bizans zamanından beri bir limana sahiptir. Karaköy'ün hareketli tarihi Cenevizlilerin buraya yerleşmesiyle başlar. 11. yüzyılın başından Bizans İmparatoru'nun verdiği izinle Cenevizli tüccarlar bölgeye yerleşir. Cenevizliler, can ve mal güvenlikleri için dayanıklı surlar ve kuleler inşa ederler. İstanbul'un fethiyle birlikte, Fatih'in bir hâkimiyet göstergesi olarak, Cenevizlilerden önce ve Cenevizlilerin Venedik saldırılarına karşı yapmış olduğu

surların büyük kısmını yıktırdığı söylenir. Fetih'ten sonra Galata hızla Türkleşmiş, öte yandan çeşitli yabancıların gelip yerleşmesiyle kozmopolit bir görünüş almıştır. 1476 yılında 592 Rum, 332 Frenk ve 62 Ermeni evine karşın, 535 Müslüman evi bulunmaktaydı. 19. Yüzyıla gelindiğinde Batılılaşma reformlarından, yeniliklerden öncelikle, zaten Batılı olan Galata etkilenmiştir. Osmanlı padişahlarının bu dönemde Batılı kültür ve eğitime verdikleri önem, kentin yaşam biçimini de etkilemiştir. Öte yandan kentin batılılaşma sürecinde, Müslüman gruplar geleneksel yaşam biçimlerini sürdürmeye devam etmişler. Müslüman kadınların ancak haftanın belirli günlerinde ve belirli kentsel mekânlarında bulunma zorunluluğu bulunmakta olup, geceleri dolaşmasının yasak olduğu, dönemin 'La Turquie' adlı, 24 Ocak 1867 tarihli gazetesinde belirtilmiştir.

Karaköy'de modernleşme süreci nasıl başladı?

19. yüzyılda Galata, Osmanlı İmparatorluğu'nun Batılılaşma, modernleşme hareketleri çerçevesinde 1839'da ilan edilen Tanzimat Fermanı ile her vatandaşın kanunlar karşısında eşit haklara sahip olması gibi sosyal ve idari yenileme kararları alındı. 1839 İngiliz ve Fransız ticaret anlaşmaları sonucunda artan ticaretle beraber bölgenin kazandığı önem sonucunda mekânsal dönüşümler geçirdi. 1839 tarihli Tanzimat fermanı ile Osmanlı yönetiminin eski sistemi modernize etme amacıyla, ekonomik, sosyal, politik ve kentsel reformlar, yaşamın her alanına uygulanmıştır. Tanzimat Fermanı'yla, yalnızca yeni yönetsel düzenlemeler yapılmamış, aynı zamanda mimariye ve farklı etnik grupların yaşadığı alanlara yansımıştır. 1858'de Galata'nın düzenlenmesi için VI. Daire kurulmuş, yol açılması ve döşenmesi, sokak aydınlatması, sokakların adlandırılması, evlerin numaralandırılması gibi uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Bu imar çalışmaları kenti fiziksel anlamda Batı kentlerine yaklaştırmıştır. Kentteki bazı alanlara saat kulesi dikilmiş, ya da bazı önemli sokaklara ve meydanlara, Paris ve diğer Avrupa merkezlerinde olduğu gibi, özel sektörün işleteceği büfeler, dükkânlar açılmıştır. Posta servisinde önemli gelişmeler yaşanmış, Galata'da merkez posta bürosu açılmıştır. 19. yüzyılın önemli uygulamaları

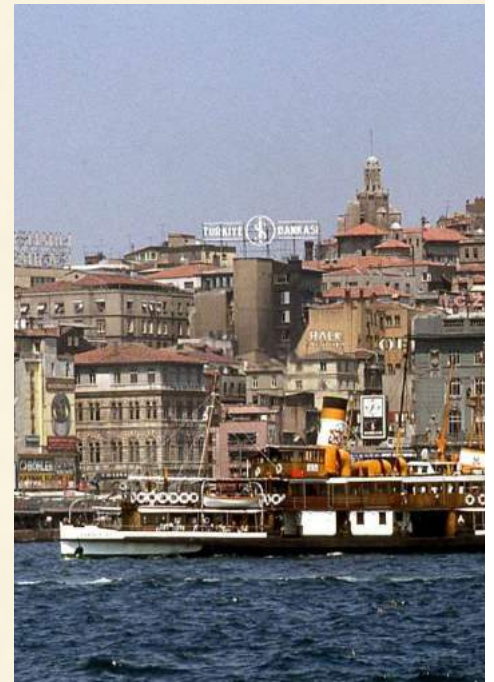
arasında, Galata rıhtımı, demiryolu ve liman tesisleri bulunmaktadır. Batılı yenilikleri arasında yer alan 1874 tarihli Tünel, Galata- Pera arasındaki ulaşımı kolaylaştıran bir uygulama olarak kente kazandırılmıştır. VI. Bölge olarak bilinen Beyoğlu, belediyenin sağladığı hijyen, temiz su ve gaz servisi ile Batılılaşan bölge olarak anılmış, kentsel ve ekonomik alanda en çok gelişen bölge olmuştur. 20. Yüzyıla gelindiğinde, en önemli siyasi ve sosyal dönüşüm 1923'te cumhuriyetin ilanı ile birlikte yaşanmıştır. Ülke, hızla batılılaşma sürecine girmiştir. Sosyal alanı da kapsayan birçok yenilik yapılmıştır. Kadınların ve erkeklerin, aynı kentsel mekânı özgürce kullanabilmesi, 1930 yılında gerçekleşebilmiştir. Başbakan Adnan Menderes'in 1957 seçimlerinden sonra İstanbul'da başlattığı imar hareketleri ile Beşiktaş- Karaköy ekseninde pek çok yapı yıkılarak kentsel doku değiştirilmiş, birçok yıkım ve yol açma işlemleri ile sokak olarak nitelendirilen Karaköy, bir meydan haline getirilmiştir. 19. yüzyılda polis bile dik katli bir biçimde yaklaştığı bölge olan Karaköy modernleşme süreciyle büyük bir değişime uğramıştır. O dönemlerde Karaköy'ün dar sokaklarında gün ve gece boyu sürekli bir hareket ve gürültünün olduğu, her şeyin satıldığı, birbirinden farklı dükkânların yer aldığı belirtilir. Bugün ise, Karaköy'ün küçük sanayi, ticarethane ve iş hanlarının mekânsal işlevleri, bu alanın dönüşüm süreciyle birlikte değişerek yerlerini butik oteller, sanat galerileri, tasarım dükkânları ve kafelere bırakmıştır.

Karaköy yapıları

Farklı kültürden birçok insanın kısa ya da uzun süre bir arada bulunduğu ortamında dini, ticari, kamusal ve sivil yapı türleri açısından birçok örnek bulunur. Bölgede kilise, cami, mescit, sinagog gibi dinsel yapılar, deniz ticaretinin karşılığı olan gümrük binaları, mal depoları, iş hanları ve acentalar, ticaret yapan dükkânların yanı sıra karakol, okullar bulunur. Limanda kısa ya da daha uzun süreli kalanların gündelik taleplerini karşılamak üzere sivil yapılar olarak da kiralık daireler, konut, apartman, otel, hamam, eğlence yerleri, lokanta, kafe gibi yapı türleri görülmektedir.

Galata'nın geçmişten itibaren çok kültürlü

Film kulisi gibi Karaköy! İstanbul'u İstanbul yapan her şeyi burada görmek mümkün. Tarih, mimari, karmaşa, eski ve yeninin iç içe geçmişi... Kısacası İstanbul'un bütün birikimi burada yatıyor!

olan sosyal yapısına paralel olarak farklı dini inanışların ibadet mekânları bulunur. Bu yapıların önemli bir kısmı günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Bölgenin 20. Yüzyılın başlarındaki durumunu yansıtan ilk haritası olan 1905 Goad haritasında St. Saveur Ermeni Katolik Kilisesi, St. Benoit Kilise ve manastırı, Christos Rum Kilisesi, St. Gregoire Ermeni Kilisesi, St. John Rum Kilisesi, St. Vierge ve St. Nicolas Rum kiliseleri yer almaktadır. Horasan Camisi ve Sultan Bayezid Camisi, Galata Kulesinin altında Kurşunlu Mahzen Camisi veya Yeraltı Camisi, Kemankeş Mustafa Camisi ve Aya Zoni Rus Manastırları yer almaktadır. 1905 haritasında Sinagog Alman, Sinagog Avusturyalılar ve Sinagog İspanyol olmak üzere üç sinagog yapısı bulunur. St. Benoit olarak geçen kilise ve manastır, 14. Yüzyılda Cenevizliler tarafından yapılmış olan St. Marie de la Citerne Kilisesi'dir. Haliç'in girişindeki Galata Kalesi'nin altında Kurşunlu Mahzen Camii olarak da anılan bugün Yeraltı Camisi olarak isimlendirilen altıncı yüzyıl yapısı, çalışma alanındaki dört caminin en eski olanıdır. Kemankeş Mustafa Paşa Camisi Ceneviz kilisesinin kalıntıları üzerine 17. Yüzyılın başlarında yaptırılmıştır. Necati Bey Caddesi Galata Caddesi) üzerinde bulunan II.

Sultan Bayezid Camisi 15. Yüzyılın sonunda yaptırılmıştır. Bu cami 1958 yıkımlarında Karaköy Meydanı'nı genişletme harekâtı sırasında yıkılmıştır. 1956 yıkımlarında Kemeraltı Caddesi'nin genişletilmesi amacıyla bu cadde üzerinde bulunan St. Saveur kilisesine bitişik dükkânlar, St. Benoit manastır ve kilisesinin cadde tarafında bulunan binaları, caddenin karşısında bulunan Christos Kilisesinin tamamı, St. Gregoire Kilisesinin ise bir bölümü yıkılmıştır.

İstanbul'un en eski liman bölgesi olan Galata'da 19.yy'da dış ticaretin artması, tüketim alışkanlıklarının değişmesi gibi nedenlerle birçok yeni ticaret binası yapıldı. Limana yakın alanda gümrük binası, borsa, banka, acentalar, tercüme büroları, depolar gibi çeşitli büyüklüklerde işyerleri bulunmaktaydı. Galata Bölgesi'ndeki hanlar 1850'lerden itibaren başlayan para borsası işlemlerinin geliştiği alanlar olmuşlardır. Borsa faaliyetleri için Belediye tarafından yaptırıldığı belirtilen yeni hanın açıldığına 7 Aralık 1861 tarihli Journal de

Constantinople Gazetesi'nde değinilmektedir. Karaköy Meydanı ve Karaköy Caddesi'nin doğu cephesini oluşturan yapılar bütünü Havyar Han olarak isimlendirilmektedir. Voyvoda Han borsalarının da bunun yanında varlıklarını sürdürecekleri bildirilmektedir. Yeni Han olarak anılan yapı ise Havyar Han'ın tam karşısındaki Komisyon Han'dır. 1958 imar hareketleri sırasında Havyar Han'ı oluşturan yapılardan bir bölümü, Kemer Altı Caddesinde bulunan İzmirlioğlu Han, Değirmen Han ve Paçacı Han bu caddenin genişletilmesi sırasında yıkılmışlardır. Kurşunlu Han / Rüstem Paşa Hanı, Saksı Han, Serpuş Han, Yelkenciler hanı da bölgedeki hanlardan birkaçıdır.

Modernleşme adı altında Karaköy'ün yitirdikleri

Eski Karaköy meydanıyla şuan ki meydana baktığımızda bir şeylerin eksikliği hemen fark ediliyor. Ziraat Bankası binasına bitişik olan Karaköy Camii (Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Mescidi) artık yok. İtalyan Mimar Raimondo d'Aronco'nun meydana kazandırdığı bu zarif eser 1956-60 imarı sırasında, Karaköy Meydanı düzenlenirken mescit adaya taşınmak üzere sökülmüş ancak sadece söküldüğüyle kalmış ve parçaları kaybolmuştur başka bir yerde tekrar kurulum üzere sökülmüş, Şu anda tekrar inşa edilmesi yönünde niyetler beyan ediliyor. Karaköy Mescidi ise 1878 yılında "art nouveau" stilinde İtalyan Mimar Raimondo D'Arancio tarafından yapılmıştır. Mescit mevcut dükkânların üzerine sekizgen planlı olarak dükkânlarla birlikte üç katlı olarak inşa edilmiştir. 1958 yılında yol çalışmaları sırasında yıkılmıştır. Ancak mescit yıkıldıktan sonra, arsasından yol geçmemesine rağmen yıkıldığı anlaşılmıştır. 1958 yılında mescidin Kınalı Ada'da yeniden yapılması için taşları numaralandırılarak taşınmıştır. Fakat Kınalı Ada'da mescit yeniden inşa edilememiş ve mescidin taşınan parçaları ada iskelesinde çürümeye terk edilmiştir. Bu işlemler sırasında mescidin çok değerli avizesi, halısı ve seccadeleri kaybolmuştur. Bugün mescidin yerinde sadece temelleri bulunmaktadır Bu yapılar dışında, Galataport projesi nedeniyle Karaköy'ün yitirdiği çok değerli tarihi yapılar var. Bu proje nedeniyle Cumhuriyet tarihinin önemli mimari eserlerinden Tarihi Karaköy Yolcu Salonu yıkıldı. Mimar Rebii Gorbon'un 1930'lu yıllarda uluslararası bir yarışmayı kazanarak tasarladığı yapı canlı bir müze niteliği taşıyordu. Bunun ardından önceleri sarı, sonra pembe rengiyle hatırladığımız 1.dereceden tarihi eser olan, Galata Paket Postanesi de yıkıldı. Boğaz ile Kemankeş Caddesi arasında ince, uzun bir yapı şeklinde uzanan bir binaydı. Erken dönem betonarme bina örneklerinden olan binanın özel bir kubbesi bulunuyordu. Kubbe yapıldığı dönemin oldukça ileri yapım teknikleri kullanılarak inşa edilmişti. Kubbenin üst örtüsünde ahşap kaplama üzerine doğal bir taş olan arduvaz kullanılmıştı. Bu yapıda yitirilen eserler arasında. Art Nouveau üslubunun önemli bir temsilcisi olan Ziraat Bankası Karaköy Şubesi ise, konumu ve mimariyle, inşa edildiği dönemden günümüze kadar bölgenin önemli yapıları arasında yer tutar. 2017 yılında restorasyon çalışmalarına başlandı. 2019 yılında çalışmaların tamamlanmış olacağı söylenmişti. Şu an

restorasyon çalışmaları devam etmekte olup binanın belirli bir kısmının sergi salonu olarak kullanılması planlanmaktadır.

Galataport Projesi ve kaybolan tarih...

Galataport olarak bilinen Salı Pazarı Kurva-ziyer Limanı Projesi, Karaköy Rıhtımı'ndan Mimar Sinan Üniversitesi Fındıklı Kampüsü'ne kadar uzanan 1.2 kilometrelik sahil şeridini, 112 bin 147 metrekarelik alanı kapsıyor. Bu alandaki tüm binaların turistik ve ticari amaçlarla onarılması ya da yıkılarak yeni binalara yer açılması amaçlanıyor. Sahil şeridinde yapılacak olan otel, restoran ve diğer ticari işletmeler ile bölgenin geçmişteki dokusunun tamamen değiştirilmesinin planlandığı projeye sahil şeridinin turistik bir cazibe merkezi haline getirilmesi hedefleniyor. Galataport projesi hakkında şöyle söyleniyor ; "Sahasında barındırdığı İstanbul Modern ve Mimar Sinan Üniversitesi Resim Heykel Müzesi ile çağdaş sanatın Türkiye'deki en iyi örneklerine ev sahipliği yapan Galataport Projesi, tamamlanmasının ardından İstanbul'un yeni kültür-sanat merkezi olacaktır. Proje sahası

içerisindeki meydanlar ve tüm açık alanlar da açık hava sergi ve enstalasyon sahaları olarak kullanılacaktır." Söylemler her ne kadar olumlu yönlerinden bahsetse de bu projenin tarihi dokuyu zedelediği tartışılmaz bir gerçek olarak karşımıza çıkıyor. Bu projenin Karaköy'ü nasıl etkilediğini daha iyi anlamak için 40 yılı aşkın süredir Karaköy'de esnafılık yapan ve spor dükkânı işleten Hakkı Akçay'a Karaköy'ün değişen yüzünü ve bu değişim Karaköy'ü nasıl etkilediğini sorduk. Düşüncelerini şöyle aktardı; "Yaklaşık 40 yıldır buradayım. Karaköy özellikle son 2 yılda çok büyük değişime uğradı. Birçok yıkım sürecinden geçti ve yeni projeler yapılıyor. Galataport projesi buradaki esnafın çok güvendiği bir proje değil açıkçası. Yıllardır ne olacağını merakla bekliyoruz. 2018'de biteceğini söylediler sonra 2019 dediler ama görüldüğü üzere ortada biten bir şey yok. Galataport'tan dolayı yıllarca Karaköy'deki dükkânları satın aldılar, boşalttılar. Bu projelerin tarihi yapıya zarar verdiğini düşünüyorum. Bizim hemen karşımızda Fransız mimarın 110 yıl önce yaptığı yapının yarısını yıktılar. Yarısı tarihi yapı yarısı değil diye bir şey söz konusu olamaz o artık eski tarihi dokusunu kaybetti. Mesela eski PTT binasını yıktılar ve bunun yanı sıra olduğunu söylediler. Bunun dışında Karaköy'ün yitirdiği birçok yapı var. Kısacası biz Karaköy'ün bu değişimlerinin tarihi tanıkları olarak Karaköy'ün yapısının bozulduğunu modernleşme adı altında tarihi ruhun yavaş yavaş kaybolduğunu söyleyebiliriz."

Beyoğlu'nun Gözdesi; Serdar-ı Ekrem Sokak

Muhabir:Fevzi Furkan Demir
(Gazetecilik 2. Sınıf Öğrencisi)

İstanbul'un önemli tarihi mekanlarından, Beyoğlu'nun gözdesi, gökyüzünde Hezarfen Ahmet Çelebi'nin kanatları ile dalgalandığı yer olan Galata'dayız.

Galata, İstanbul'un Beyoğlu ilçesinde yer alan, tarihi açıdan zengin bir semt. Tarihi yarımada'nın tüm güzelliklerini gözler önüne seren çok kültürlü dokusuyla entelektüel kesimin ve turistlerin de gözdesi. Sanatçıların ve sanat severlerin uğrak mekanlarından olan Galata, sokaklarında çeşit çeşit lezzetler bulunduruyor.

Beyoğlu'nun bir parçası olan Galata, Tophane, Azapkapı ve Galata Kulesi arasında Haliç ve Boğazın kesiştiği noktada yer alıyor. Osmanlı döneminde Galata, İstanbul'un çok kültürlü yapısından, tarihi atmosferi insana hissettirebilen çok özel mekanlar arasındaydı. Öyle ki, farklı ekonomik ve sosyal statülere, çeşitli inanç ve kültüre sahip insanlar barındıran nadir yerlerden biriydi.

Galata Kulesi'nin hikayesi için Galata'nın tarihine girmek gerekiyor. Galata isminin, buraya yerleşmiş olan Galatlar kavminden geldiği söyleniyor. Bir başka rivayetse adını burada satılan sütten aldığıdır. Yunanca "gala", süt anlamına geliyor. Anlatılanlara göre limanın çevresindeki alan, ilk kez İmparator Konstantin tarafından surlarla çevrilmiş. Şehrin dış mahallelerinden biri olan bölgede Avrupalı tüccarlar yaşamış. Avrupalılar içinde en kalabalık yaşayanlar Cenevizliler olmuş. Bizans İmparatoru Anastasius tarafından 528 yılında Fener Kulesi olarak inşa ettirilen Galata Kulesi, Haçlı seferleriyle neredeyse tamamen tahrip olmuş. 14. yüzyılda Bizans'ın zayıfladığı dönemde Cenevizliler önce çevrede bağlar oluşturmuş, daha sonra bu bağların korunması için kuleler yapmışlar. Zamanla bu kuleleri surlarla birleştirmişler ve Galata'nın sınırını genişletmişler.

Galata Kulesi de bu kulelerden birinin iyice

yükseltilmesiyle ortaya çıkmış. Tarihi boyunca savaş esirlerinin barınağı, rasathane, yangın gözleme kulesi gibi amaçlarla kullanıldığı olmuş. Galata Kulesi'nin en ilginç anısı ise Hezarfen Ahmet Çelebi ile yaşanmış. IV. Murat döneminde Hezarfen Ahmet Çelebi, tahtadan kanatlar takarak 1638 yılında Galata Kulesi'nden Üsküdar'a uçmuş. 19. yüzyılın sonlarına doğru başlatılan imar faaliyetlerinde Galata surlarının büyük kısmı yıkılmış. Adnan Menderes döneminde ise karayolu trafiğini rahatlatıp dar yolları kaldırmak amacıyla 50'lerde Karaköy Meydanı, Kemeraltı Caddesi'nde yıkımlar yapılmış, bazı sokaklar tamamen ortadan kaldırılarak geniş caddeler açılmış. Böylece Galata, mimari dokusunu büyük ölçüde kaybetmiş.

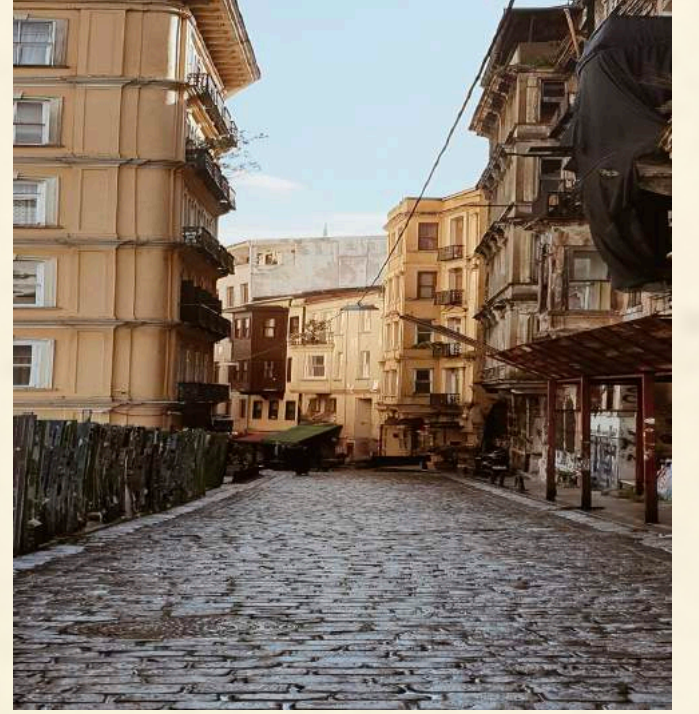
Galata bugün de aynı kozmopolik yapısını ve tarihi dokusunu korumaya devam ediyor. Galata'da bulunan ve o dokuyu hala tüm gücüyle hissettiren sokaklardan birindeyiz. Serdar-ı Ekrem Sokağı buranın en bilinen, en keyifli sokaklarından biri...

Öyle bir sokak düşünün ki!

Öyle bir sokak düşünün ki; bir yandan Galata'nın en tarihi sakinlerinden birisi, diğer taraftan ise sokakta bulunan Doğan Apartmanı, sayısız galeri, kafe ve butikleriyle son zamanların en cazip sokaklarından biri... Serdar-ı Ekrem Sokak, yol boyunca birbirinden farklı ve ilgi çekici mekanıyla size görsel bir şölen sunan, mutlaka bir gününüzü ona ayırmanız gereken bir sokak. Serdar-ı Ekrem Sokağın başındayken göze çarpan, büyük ve kocaman bir sarı binanın uzaktan size göz kırptığını fark

ediyorsunuz. Tabi ki Doğan Apartmanı'ndan bahsediyoruz. 1800'lerin sonunda Belçikalı banker bir aile tarafından inşa edildiğini öğrendiğim apartmanın yeşil panjurları ve sarı rengi ile çok aşırı uyumlu olduğunu belirtmek istiyorum, apartmanın tek başına tüm sokağı güzelleştirebilecek nitelikte olduğunu söylemeden geçemeyeceğim. Doğan Apartmanı'nın hakkında bir kaç söylenti olduğunu duydum: İstanbul'un ilk asansörlü apartmanı deniyor, Teoman'ın burada doğup büyüdüğü ve Okan Bayülgen'in yıllardır buranın sakini olduğu söyleniyor. Ayrıca apartman bir çok diziye

de ev sahipliği yapmış. Yavuz Turgul'un yönetmenliğini yaptığı Muhsin Bey (1987) ve Eşkiya (1996) filmlerine de zamanında ev sahipliği yapmış olduğunu öğreniyorum. Tüm bu özellikleriyle pek çok açıdan büyük öneme sahip bu güzel binaya girmek tahmin edebileceğiniz gibi oldukça zor ama ona yalnızca dışarıdan bakmak ve çevre esnaflarla muhabbet edip bilgi almak bile yetiyor...

Serdar-ı Ekrem sokağının sonuna doğru yürüyüp, sağa döndüğünüzde karşınıza Kırım Kilisesi çıkıyor. 18. yy'da Kırım Savaşı sırasında İngiltere'nin tanınmış mimarlarından George Edmund Street'in tasarladığı küçük ama görkemli olan bu kiliseyi İngilizler savaşın anısına yaptırmışlar. 1998'den bu yana birinci derece kentsel sit alanı olarak tescillenen ve bir Anglikan kilisesi olan bu yapı, evlerin arasına sıkışıp kalmış, mükemmel bir taş yapı. Beyoğlu'ndaki Rus Elçiliği'nin yakınında, Serdar-ı Ekrem Sokağı 52 numarada yer alıyor. Tarihi merdivenleri ve yemyeşil bahçesi ile bu tarihi kilisenin görülmeye değer olduğu kanaatindeyim. Kilisenin hizmetlisi olan Hindu befyendiyle sohbet etmeyi unutmayınız lütfen, az da olsa türkçe biliyor.

Galata'ya nasıl gidilir?

İstanbul'un Karaköy sırtlarında yer alan Galata semtine ulaşım, Taksim'den İstiklal Caddesi'nden yürüyerek veya tramvayla sağlanıyor. Özel aracınızla gelecekseniz, Tarlabası yolundan Taksim'e çıkan Galata Kulesi tabelalarını takip edin, aracınızı kule çevresinde yer alan otoparklara bırakabilirsiniz. Toplu taşıma ile gelmeyi düşünüyorsanız öncelikle Taksim'e, ardından İstiklal Caddesi'ni baştan sona geçip caddenin sonundan yaklaşık 500 metre aşağıdaki kuleye ulaşabilirsiniz. Eminönü tarafından gelmek isterseniz Karaköy yolu üzerinden Bankalar caddesinden yokuşu çıkarak ulaşım sağlayabilirsiniz veya metroyu kullanabilirsiniz. Kadim bir kentin en tarihi semti olan Galata, İstanbul'un kalbinde Akdeniz şehirlerindeki benzer sokaklara sahip. Zamana meydan okumuş kulesi, apartmanları, merdivenleri ve caddeleriyle iki yakayı birleştiren bir köprüsüyle tarihin kokusunu sonuna kadar içinize çekebileceğiniz eşsiz bir yer.

Kadıköy'ün Çınarları

Muhabir: Burak Ermurat
(Gazetecilik 2. Sınıf Öğrencisi)

Binlerce yıllık tarihiyle gelmiş geçmiş en büyük medeniyetlerin ticaret ve yerleşim merkezi olan Kadıköy'de (eski adıyla 'Halkedon') yaptığımız gezide, Kadıköy'ün gerçek yüzleri olan esnaflar ile sohbet ettik.

Kadıköy'ün tarihi çok eski yıllara dayanmaktadır. Kuruluş tarihi olarak M.Ö. 675 yılı kabul edilir. Kadıköy'ün kuruluşu, Bizans'tan, yani İstanbul'un kuruluşundan 17 yıl kadar öncedir. Fikirtepe'den sonraki ilk yerleşim, bugünkü Moda Burnu ile Yoğurtçu arasında kalan yerde kurulan Khalkedon (Bakır ülkesi) olmuştur. Bu büyük ve şehvetli tarihlerden günümüz Kadıköy'üne döndüğümüz zaman eski halinden pekte bir şey kaybetmediğini ve hala çok derin ve sıcak bir yaşanmışlığı içinde barındırdığını görüyoruz. Gözde limanı, aydın halkıyla medeniyete ışık olan Kadıköy'ün canlı sokaklarında dolanıyoruz. Gezimizde yıllardır işlerini en doğru şekilde yapmaya çalışan emektarlarla, kendileri ve yıllardır geçimlerini sağladıkları ekmek tekneleri Kadıköy hakkında konuştuk.

Yaptığımız sohbetler doğrultusunda onca ağızdan çıkan ortak paydanın Kadıköy'ün onlara her zaman iyi davrandığıydı. Kadıköy denince akla ilk gelen şeylerden biri de boğa heykildir.

Kadıköy'ün simgesi 'Boğa Heykeli'

Kadıköy'den bahsetmişken ilçenin içinde bulundurduğu önemli mekânlardan ve tarihinden bahsetmemek olmaz. Kadıköy'ün adeta simgesi haline gelmiş olan ve yaklaşık yüz elli yaşında olan Boğa Heykeli, 1860'larda Paris'te Fransız heykeltıraş Isidore Bonheur tarafından yapılmış. Yapılış amacı Fransa ve Almanya arasında bulunan ve çok zengin madenleri barındıran Alsas Loren bölgesinde, iki devlet arasındaki sıra gelen savaşların sonunda Fransanın kazanması sonucu bir zafer gösterisidir. Peki bu değerli heykel nerden geldi de Kadıköy'ün göbeğine kondu? 1870 Sedan Muharebesi'yle, Alman General Bismarck tarafından Alsas-Loren yeniden geri alınınca, "Fransızlar'ın gücü" de böylece yeniden Almanya'ya geçmiş. Ancak heykelin Almanya'daki yaşantısı çok sürmemiş. Hem I. Dünya Savaşı'ndaki Osmanlı-Almanya ittifakı hem de Alman İmparatoru II. Wilhelm'in dostluğundan dolayı boğa, 1917'de İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne hediye edilmiş. Yaşanan süreç içerisinde birçok yerde boy göstermiş olan boğa en son 1987 de şimdiki yer olan altıyola taşınmış ve Kadıköy'ün en büyük simgelerinden olmuştur.

Ayrıca yıllardır canlılığını koruyan, mağazaları, yeme-içme mekânları, sinemaları, çevre okulları ve dershaneleri ile Kadıköy'ün gözdesi Bahariye Caddesi'nden bahsetmek gerekir. Yine bu cadde üzerinde bulunan, şehrin kültür hayatını zenginleştirmek için müzik ve sahne sanatlarına uygun olarak inşa edilen 1927 tarihli Süreyya Operası Kadıköy'ün vazgeçilmezleri arasındadır. Ve tabi Haydarpaşa Garı...

Anadolu'nun İstanbul'a açılan kapısı, kavuşmaların ve ayrılıkların ortak noktası Haydarpaşa Garı, Kadıköy'ün bu köklü tarihine eşlik eden onlarca eserden bir tanesidir.

"Kadıköy bize hep iyi davrandı"

50 yılı aşkın süredir Kadıköy'ün merkezinde babadan oğula geçen çay ocağı işletmecisi Emrullah Ermurat ile gerçekleştirdiğimiz keyifli sohbette Kadıköy hakkında bilgiler edindik. Ermurat 'Kadıköy ne olursa olsun bize iyi davrandı. Hem çektiği kitlesiyle, hem iş potansiyeliyle hem de güzel konumu ve havasıyla kalplerimizde bitmeyen bir aşktır' dedi. Bunca yıldır işçisinden turistine insanları buraya bağlayan şeyin tam olarak bu aşk olduğunu belirten Ermurat'ın yanından ayrıldıktan sonra Bahariye Caddesi'nde kuyumculuk yapan esnaf Mustafa Kara ile bir röportaj gerçekleştirdik.

Kaç yıldır ve neden bu mesleği yapıyorsunuz?

Kendimi bildim bileli babadan gelme olan kuyumculuk mesleğinin içindeyim. İlk başlarda çocukken babama yardım ederek başladım işe sonrasında zaman bizi de usta yaptı ve hala aynı yerde aynı atölyede çalışırız. Yani 53 yaşındayım sen hesap et.

Dükkânınızın Kadıköy'de olması sizce bir avantaj mı bunun hiçbir faydasını gördünüz mü?

Tabiki, en nihayetinde Kadıköy yıllardan beri süre gelen herkesin bildiği ve sevdiği bir Pazar. Bizim aile yıllar boyu buradan ekmek yemiştir. Evet başka bir semtte olsak yine olurdu belki ama burada olmamızı küçüklükten beri avantaj olarak görmüşümdür.

Şuan ki dükkânınızdan çok daha büyüğünü vaat etseler ama başka bir semtte olacak deseler teklifi kabul eder miydiniz?

En sevdiğim sorun bu oldu. Aslında çok güzel bir teklif ama dediğim gibi dedem, babam, ailem yıllarca bu atölyeden bu dükkândan ekmek yedi, buraya saygım ve minnetim var içimde o yüzden teklifi reddederdim.

Zaman ayırıp ilgilendiğiniz için çok teşekkür ederim, son olarak söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Başta sana ve seni buralara getiren insanlara minnetimi sunuyorum inan çok değerli bir şey yapıyorsunuz. Benim de üniversiteye hazırlanan oğlum var hepimiz gözümde pırlantasınız. Madem ödevin konusu Kadıköy, Kadıköy'ü seviyoruz...

İstanbul'un İmzası 'Kız Kulesi'

Ayrıca 1836-1837 döneminde karantina yeri olarak kullanılır. Savaş yüzünden ülkede kolera hastalığı yayılmıştır. Şehre yayılmaması için tüm hastalar Kız Kulesi'ne taşınılır.

Cumhuriyet dönemiyle birlikte Kız Kulesi'ne önemli bir çalışmayla tadilat yapılır. Çürüyen ahşap kısımları tamir edilir. Tamir edilmeyen yerleri ise yıkarak betonharmeye çevrilir ve denize kaymasın diye büyük kayalarla etrafı sarılır. 1959' da ise kule askeri bir yapıya dönüştürülür. Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'na bağlanarak Boğaz'ın deniz ve hava trafiğini denetlemesini sağlayan bir istasyon olarak kullanılır. Günümüze değin daha çok müze şeklini alan ve ayrıca kafe, restoran olarak hizmet veren kule, turistler tarafından yoğun ilgi görüyor.

Kız Kulesi'ni konuşmak üzere Medipol Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi

Muhabir: Burak Akdoğan
(Gazetecilik 2. Sınıf Öğrencisi)

İstanbul'un imzası olan ve geçmişi 2500 yıl öncesine kadar dayanan Kız Kulesi, İstanbul Boğazı' nın Marmara Denizi'ne açıldığı yerde, Anadolu yakasına yakın, Salacak kıyısına 100 metre masafede ve kayıklar üzerine yapılan eşsiz bir kule. İstanbul'un tarihiyle eş zamanlı olan ve kentin yaşadıklarına tanıklık yapmış olan Kız Kulesi, günümüze gelene kadar çeşitli tarihi dönemlerden geçmiş ve çeşitli efsanelere konu olmuştur.

Asya sahillerinden kopan bir kara parçası şuanki Kız Kulesi'nin adasını oluşturur. Tarihi belgelere baktığımız zaman ilk olarak M.Ö. 410 yılında, Atinalı kumandan Alkibiades, Kapıdağ Yarımadası'ndaki Kyzikos zaferinden sonra buraya Karadeniz'den gelen gemileri kontrol altına almak için adaya kule inşa ettirir ve burayı gümrük yeri haline getirir. Kule zamanla Boğaz' ın giriş ve çıkışlarını kontrol eden bir kapı haline gelir. Kız Kulesi yaklaşık 5 önemli dönem geçirmiştir. Çok önemli dönemlerden geçip günümüze kadar gelen bu yapı hakkında çeşitli söylentiler vardır. Bunlardan biri 1.Manuel Komnenos'un damat olarak görmediği Leandra'yı kuleye hapsettiğidir. Ayrıca Kız Kulesi'nin tepesinde öküz kitabeli mermer heykel olduğu için Damalis yani 'Öküz Kulesi' olarak da anılır.

Kız Kulesi'nin Atinalı general Hares'in karısının hatırasına söylentileri de mevcuttur. Ayrıca Konstantin'in falcının kehanetinden kızını korumak için yaptırdığı da söylenir. Aslında baktığımızda ilk belirgin yapı Roma döneminde yani M.S. 110'larda yapılmıştır. Dönemin Roma komutanı olan Manuel Comnenos tarafından şehri savunması ve düşman gemilerini Boğaz'a sokmamak için inşa ettiği bilinir. Yani bir anlamda Kız Kulesi savunma amaçlı kullanılmıştır. Bizans döneminde Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'un fethi sırasında Venedikli'ler burayı üs olarak kullanmışlardır. Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u aldıktan sonra kuleyi yıktırıp yerine taştan bir kule yaptırır. Buraya da kendi döktüğü topları yerleştirir. Bu dönem baktığımızda geçmiş dönemlerdeki gibi kule savunma aracı olarak değil de daha çok gösteriş için kullanılmıştır. Ancak günümüzdeki şeklini Fatih Sultan Mehmet'in oluşturduğu bilinmektedir.

Karantina yeri olarak kullanılmıştı

Kız Kulesi günümüze kadar bazı onarımlardan geçerek ve yeniden inşa edilerek gelmiştir. Kuleye en çok etki eden yıpranma 1510 yılında meydana gelen 'Küçük Kıyamet' de denilen deprem döneminde olmuştur. Yavuz Sultan döneminde gerçekleşen deprem Kız Kulesi'ne büyük hasarlar vermiştir. Tekrardan onarılan kuleye ilk defa bu zaman fener takılır. O tarihten sonra kule artık bir kale değil de bir deniz feneri görevini görmüştür. Zamanla kule padişahların tahta geçtiklerinde top atışı için kullandıkları bir simgeye dönüşür. Osmanlı'nın çöküş dönemine girmesiyle birlikte kule yeniden savunma amaçlı kullanılmaya başlanır.

olan Dr. Esra Oğuzhan YEŞİLOVA ile bir röportaj gerçekleştirdik. Özellikle Osmanlı tarihi alanında uzman olan Yeşilova'ya katkılarından dolayı teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Kız Kulesi Türk tarihi açısından önemi nedir sizce?

Kız Kulesi'nin tarihte yeri büyüktür. Tarihi M.Ö. 410'a kadar giden Kız Kulesi, Roma, Bizans ve Osmanlı dönemlerinde çeşitli amaçlarla kullanılmıştır. Osmanlı döneminde Kız Kulesi'nin bulunduğu adaya Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethetmesi ile kale yaptırılarak içine güvenlik maksatlı toplar yerleştirilir. Ancak bu toplar uzun yıllar dönemin olumlu şartları gereği savunma amacından çok merasimlerde kutlama maksatlı kullanılır. 19. yüzyılın başında kolera salgını sebebi ile karantina hastanesi, 1857'de deniz feneri olarak kullanılır.Cumhuriyet döneminde ise binayı sağlamlaştırmak maksadı ile ahşap yerleri betonarmaya çevrilir, binadaki sarnıç kapatılır. Cumhuriyet döneminde idaresi Askeriye'de, Deniz Kuvvetleri'nde ve sonrasında Deniz İşletmeleri'nde olan Kız Kulesi 2000 yılı itibari ile özel bir şirket tarafından kafe ve restoran olarak işletilmektedir.

Kız Kulesi hakkında çeşitli rivayetler var. Sizce aralarında doğru olanı var mıdır?

Kız Kulesi hakkında söylenmiş birçok efsane vardır.İlk efsane Atina kralı Hares'in Salacak sahilini çok seven eşi Damalis için Kız Kulesi'nde mezar yaptırdığıdır.İkinci bilinen efsane ise Hero ve Leondras aşkıdır. Kız Kulesi'nde yaşayan Rahibe Hero'ya aşık olan Leondras her gece Hero'yu görebilmek için denizi yüzerek geçer ancak bu farkedilir ve deniz fenerleri söndürülerek Leondras karanlıkta ölüme mahkum olur. Hero da bu acıya dayanamaz ve kuleden atlayarak yaşamına son verir. Bir diğer efsane ise Battal Gazi hakkındadır. İstanbul'un kuşatılması sırasında Üsküdar tekfuruna aşık olan Battal Gazi'ye kızını vermek istemeyen tekfur kızını kuleye kapatır.

Ancak Battal Gazi, kuleye girerek sevdiğini kaçıtır ve günümüzde de kullanılan "atı alan Üsküdar'ı geçti" sözünün bu efsandan geldiği bilinir.

Şuan ki Kız Kulesi'nin durumunu nasıl görüyorsunuz? Yani şuan asıl hizmetine yönelik olarak kullanılıyor mu?

İşlevini yitirmiş tarihi binaların günümüze dek ulaşması kültürün taşınması bakımından önemlidir. Önemli olan bu binaların, yapıların nezdinde kültürü anlayabilmek, tarihi okuyabilmek ve kültürümüze değer verebilmektir. Dolayısı ile Kız Kulesi'nin de günümüzde artık bir işlevi kalmamıştır ve müze, restoran ve kafe olarak kullanılmaktadır. Galata Kulesi de yine aynı amaçlarla kullanılmaktadır. Paris'te aynı şekilde Eyfel Kulesi ziyaret ve restoran olmak üzere ayrılmıştır. Dolayısıyla insanların çeşitli amaçlarla tarihi binalarda zaman geçirmesinde bir zarar yoktur. Önemli olan bu yapıların aslına sadık kalınarak korunması ve zarar görmemesidir. Gerekli kontrollerin idareler tarafından yapılmasıdır.

Mehmet Dilbaz ile “Kaybolan Tarihin Peşinde”

Muhabir: Abdulkadir Korkmaz-Zeynep Akay

“Kaybolan Tarihin Peşinde” serüveni Mehmet Dilbaz önderliğinde 6 sene önce başlamış. Bir anda çığ gibi büyüyen bu oluşumun amacı, bugüne kadar gelmeyi başarmış fakat bundan sonra kaybolma tehlikesi yaşayan tarihi eserlere sahip çıkmak, korumak ve sonraki nesillere aktarmak. Çözüm İstanbul ile aynı derdi ve sorumluluğu taşıyan bu oluşumu gerçekleştiren Mehmet Dilbaz ile eski İstanbul ve kaybolan tarihimiz üzerine konuştuk.

Bize biraz kendinizden bahseder misiniz?

1974 İstanbul doğumluyum, Kabataş Erkek Lisesi mezunuyum. Daha sonra Turizmcilik eğitimi aldım. Yıllardır bu sektörde çalışıyorum. Aynı zamanda 37 yıldır tarihle ilgileniyorum. Okumaya ilk başladığım andan beri tarih okuyorum ve arşivliyorum. İstanbul fotoğrafları ve tarihi eser fotoğraflarının olduğu geniş bir arşivim var. Bu merakın başlama sebebi ailem. Babamda da tarih merakı vardı, çok gezdik ve gezdikçe bu merak bende çok erken yaşlarda oluştu. Aynı şekilde benim de bir oğlum var yedi yaşında, bende onu gezdiriyorum. Muhtemelen bu silsile böyle devam edecek.

“Kaybolan tarih” adına çalışma yapma fikri sizde neden uyandı?

Bu çalışmayı başlatma süreciniz nasıl gelişti? Benim asıl hikayem “Kaybolan Tarihin Peşinde” serüveni ile başlıyor bundan 6 sene önce bir oluşum başlattım. Bir anda çığ gibi büyüdü. Kaybolan Tarihin Peşinde, bugüne kadar gelmeyi başarmış fakat bundan sonra kaybolma tehlikesi yaşayan tarihi eserlere sahip çıkmak, korumak ve bizden sonraki nesillere aktarma amacına sahip bir oluşum, en kısa tabiri ile. Bu oluşum biraz daha genişledi, daha önceden var olmuş ama bu zamana gelemeden yok olmuş eserlerin fotoğrafları tespiti, öncesi-sonrası tekniği ile yeni nesle aktarımı gibi bir farkındalık oluştu. Geçen sene İstanbul’un çeşmelerinden su aksın gibi bir proje başlattık. Eskiden herkes çeşmelerden su alırdı ve hayırsever insanlar çok zor şartlarda para biriktirip çeşmeleri yaptırdılar. Zamanla çoğu çeşme yok oldu gitti. Binaların dikilmesiyle şehir sularının çeşmelere

ulaşması engellendi. Çeşmeler sadece insanların su içme yeri değil ki hayvanlarında su içme yeri ve fark ettiyseniz çeşmelerin çevresinde kendine has bir tabiatı oluşur diğer canlılar için de çok önemli bu. Bir basın toplantısında bir öğrenci arkadaşımız ‘Yazın bende çeşmelerden su içiyorum, 1 lira bana çok para demişti.’ O zaman düşündüm hakikaten de öyle, çeşme aslında herkes için çok önemli halâ. Bunun üzerine belediyelerle görüşme yaptığımız da tutarsız bahanelerle karşılaşıyoruz. Çok çalıştık fakat halâ geri dönüş yok, sular akıyor. Kısacası amacım yok olmuş eserleri günümüze aktarmak, günümüzde var olan eserlere sahip çıkmak ve insanlarda belli bir bilinç oluşturmaktır. Şuan da bu konuyla alakalı pek çok geri dönüş alıyoruz. Takipçilerimiz artık çevresine daha dikkatli bakıyor ve bize çeşitli sıkıntıları bildiriyor. Bizde ilgili belediye ile iletişime geçiyorum. Bu konu ile ilgili çalışma yapıyor ya da yapmıyor ama biz bir farkındalık oluşturmuş oluyoruz.

Kaybolan İstanbul geleneklerinden, Osmanlı İstanbul’undan bahseder misiniz? Bu gelenekler içerisinde günümüz de hala devam edenler var mı?

Öncelikle İstanbul da İstanbullu kalmadı. Hangi gelenekten bahsedebiliriz ki. Milletimiz de garip bir

şey var, mesela Almanya’ya gittiğinizde de görürsünüz. Almanya’ya gitti diye Alman kültürünü benimsemeyiz. Aynı şekilde İstanbul’a geldiğimizde İstanbul kültürünü de benimsemiyoruz kendi kültürümüzü gittiğimiz yerde de yaşıyoruz. 1967 de İstanbul’a yerleşen biri hala Ayasofya’nın yerini bilmiyor. İstanbul Kültürü işte bu yüzden artık yok. Geleneklere gelecek olursak herkes çalışmayı çok severdi ama bunun yanında eğlenceye de önem verilirdi. Mesela Cuma günleri tatildi. Cuma günleri namazdan sonra Anadolu Yakası Göksu semtine giderdi, Avrupa Yakası Kağıthane’ye giderdi. Arşivimde Kağıthane de 1905 yılında çekilmiş bir video var Twitter’da paylaştım. Kağıthane’deki derede o kadar kalabalık ki insanlar kayıklarla gelmişler kürek çekecek alan yok, bütün şehir oraya akmış

durumda. Eminönü'nden kalkıp oraya kadar geliyorlar. Çingeneler var tef çalıyorlar, bir yandan kuzu çevirenler var, sadece kahve satan yerler var. Kısacası insanlar eğlenmeyi biliyor şimdiki gibi değil, tabi bunlar sadece fotoğraflarda var. Bunun dışında, İstanbul'un yani sur içini kastediyorum, kadim bir mahalle geleneği vardı. Mahalle kültürü dediğimiz şehirde Selatin Camileri etrafına yerleşmiş insanların oluşturduğu bir kültürdü. İstanbul da birçok sayıda mahalle vardı. Şöyle ki merkezde bir mescit, mescidin etrafında halka şeklinde tekke onların yanında bir mahalle mektebi, mutlaka bir çeşme, bir iki tane esnaf dükkanı gibi küçük küçük mahalleler vardı. Herkes birbirini tanırdı, dertler paylaşıldı, evlilikler mahalle içinde yapılırdı. Bir fotoğraf karesi var bende 60'lı yıllarda hala mahalle kültürü olduğunu gösteren, Küçükçekmece'de çekilmiş. İki ev var balkonları birbirine yapışık bir yaşlı hanımefendi yandaki balkona uzanarak komşusunun çiçeğini suluyor.

“Mahalle kültürü buydu biz vardı ben yoktu.”

Biraz daha daraltıp evlere gelelim. Herkesin bir iki katlı ahşap evi vardı. Her evin bir bahçesi her bahçede de bir kuyu vardı. Bu kuyular mahallede kaliteli suyu olan bir çeşme yoksa çoğunlukla su içmede kullanılırdı. Eğer su içme de kullanılmıyorsa meyveler, kurban etleri küplere konup kuyulara salınırdı. Bir konakta 2-3 kuşak bir arada kalabiliyordu. Süt Kardeşler, Tosun Paşa gibi filmlerde görürsünüz. Bunun güzelliği şuydu toplumun yapı taşı olan aileyi bir arada tutuyordu. Bir sorunuz varsa aileniz bunu bilirdi şimdi anlatmazsanız aile bireyleriniz

sorunuzdan haberdar olmaz. O zamanlarda anlatmasanız bile bir baba oğlu anlatmasa bile yüzünden anlardı. Eğer aileyi aşan sorunlar varsa komşulara söyleniyordu sorunlar daha çabuk çözülüyordu. Peki ya günümüzde? Günümüzde mahalle var mı? Mahalleyi bitirdik mahalle aileyi bitirdi, kardeş kardeşi kıskanıyor. Şimdi ben size hangi kültürden bahsedeyim? Üzgünüm bunu söylemek zor ama İstanbullu yok ve İstanbul da bitti. Geri dönmek çok zor çünkü o zihniyet çoktan kaybedildi.

Kesinlikle bugün de olmalı dediğiniz İstanbul gelenekleri nelerdir? Kesinlikle mahalle. Mahalleyi koruduğunuz sürece İstanbul korunurdu zaten. Eski Türk filmlerini yüzlerce kez izlememize rağmen neden hala mutlu oluyoruz? Çünkü onu özleyoruz biz. Emel Sayın ile Tarık Akan'ın bir filmi var mahalleli bir kamyonla hep birlikte pikniğe gidiyor. Ben çocukken bunu defalarca yaşadım. Günümüzde böyle bir olay olabilir mi? İstanbulluluk buydu. Tarihi korumak adına değerlendirecek olursak eserler yıkılır yenisini inşa ederiz yıkılmasına üzülürüm ama keşke onu yapabilecek kültür kaybolmasaydı. Bir örnekle açıklamak istiyorum. Balkanları çok iyi biliyorum, tarihçi bir turizmci olduğum için gruplarla Balkanları çok gezdim. TİKA orada harika işler yapıyor, Osmanlı'dan kalan eserleri restore ediyor. Makedonya'da bir camiye yeniden yaptı ama cemaat yok. Karamsar bir tablo çiziyorum ama İstanbul'u tanıdığım için söylüyorum.

Yaklaşan yerel seçimi düşündüğümüzde, sizce İstanbul'un neye ihtiyacı var. Yerel yönetimler neye daha çok eğilmeli? Bunu kültürel bağlamda konuşabilirim. Kim seçilirse yapılması gereken ilk şey kültür envanteri. Mesela su terazileri var İstanbul'un çeşitli bölgelerinde ilkel su motoru diyebiliriz. Ukrayna'da yaşayan bir arkadaşım fotoğrafıyarak İstanbul'daki su terazilerini tespit ediyor. Belediye bilmiyor su terazilerinin nerede olduğunu. Mimar Sinan yapısı bu teraziler. Bunun gibi kaybolan binlerce su terazisi var..

Bağcılarda Kanuni'nin yaptırdığı çeşme var hangimiz biliyoruz? İki bina arasında kalmış ve bir ev daha yapılsa yok olacak, varlığını unutacağız. Bağcılar Belediyesi tarihi bölümünde yer verilmemiş mesela farkında değiller. Sokak sokak gezip nerede ne var tespiti yapılmalı, güzel bir tarih planlamasıyla daha çok kâr elde edebilir bu şekilde ekonomik sıkıntıdan da kurtulabilirler. Kısacası şehre sahip çıkacak bir yönetim bekliyoruz.